

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulosottolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Viime vuosisadalta peräisin oleva ulosottolaki on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan. Oikeusministeriössä valmistellun suunnitelman mukaan uudistus toteutettaisiin osittaisuudistuksin. Tähän esitykseen sisältyvien muutosehdotusten tarkoituksena on tehdä ulosottolakiin ulosoton tehostamiseksi sellaisia kiireellisinä pidettäviä korjauksia, jotka ovat nopeasti toteutettavissa. Ulosoton tehostamista edellyttää muun muassa verojäämien kasvu.

Ulosottolakiin ehdotetaan otettaviksi täsmälliset säännökset velallisen velvollisuudesta antaa ulosottomiehelle tietoja varallisuudesta. Velallisen olisi annettava erityisessä toimituksessa, ulosottoselvityksessä, täytäntöönpanossa tarvittavat tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa. Tarvittaessa hänen olisi myös laadittava luettelo varoistaan ja veloistaan sekä annettava luovuttamastaan omaisuudesta ja tekemistään oikeustoimista tiedot, jotka ovat tarpeen selvitetessä, voidaanko omaisuutta peräyttää ulosottoon. Kirjanpitovelvollisen velallisen olisi ulosottomiehen kehoituksesta luovutettava kirjanpitonsa tarkastettavaksi. Velallisen olisi noudon uhalla saavuttava

kutsusta ulosottomiehen virkahuoneeseen ulosottoselvitystä varten.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset elinkeinotulon samoin kuin eräiden aineettomien oikeuksien (esimerkiksi tekijänoikeuden) luovutuksesta maksettavien korvausten ulosmittauksesta. Pääsäännön mukaan elinkeinotulosta eli ammatinharjoittajan, liikkeenharjoittajan tai muun itsenäisen yrittäjän urakkasopimuksen, hankintasopimuksen, kuljetussopimuksen tai muun vastaavan sopimuksen perusteella saamasta tulosta, josta hän saa elatuksensa, voitaisiin ulosmitata yksi kuudesosa. Ulosmitattava määrä voisi tietyin edellytyksin olla myös tätä suurempi tai pienempi. Aineettoman oikeuden luovutuksesta maksettava korvaus rinnastettaisiin palkkaan, jolloin siitä voitaisiin pääsäännön mukaan ulosmitata yksi kolmasosa.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä vähäisempiä muutoksia ja selvennyksiä. Vähäisiä muutoksia on tehtävä myös oikeudenkäymiskäärteen ja eräisiin muihin lakeihin.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan puolen vuoden kuluttua siitä, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.4. Laki lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta	23
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	23
1.1. Tavoitteet	3	3. Voimaantulo	23
1.1.1. Suunnitelma ulosottolain kokonaisuudistuksesta	3	LAKITEKSTIT	25
1.1.2. Syyt tämänkertaiseen osittaisuudistukseen	3	1. Laki ulosottolain muuttamisesta	25
1.2. Keinot	4	1 luku. Ulosottoviranomaisista	25
1.2.1. Yleistä	4	2 luku. Lainhausta	25
1.2.2. Velallisen tiedonantovelvollisuus	4	3 luku. Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta	26
1.2.3. Elinkeinotulon sekä aineettoman oikeuden luovutuksesta maksettavan korvauksen ulosmittaus	6	4 luku. Ulosmittauksesta	27
1.2.3.1. Elinkeinotulo	6	5 luku. Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta	28
1.2.3.2. Aineettoman oikeuden luovutuksesta maksettava korvaus	7	6 luku. Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta	28
1.2.4. Muut uudistukset	7	7 luku. Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi ja muusta virka-avusta	28
1.2.4.1. Hovioikeuden tuomion täytäntöönpano	7	2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..	28
1.2.4.2. Maksupäivää koskevien säännösten täsmentäminen	7	3. Laki oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta	29
1.2.4.3. Eräiden lainhakua ja häätöä koskevien säännösten tarkistaminen	7	4. Laki lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta	29
1.2.5. Muutokset muihin lakeihin	8	LIITE	30
2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	8	Rinnakkaistekstit	30
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	8	1. Laki ulosottolain muuttamisesta	30
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9	1 luku. Ulosottoviranomaisista	30
1. Lakien perustelut	9	2 luku. Lainhausta	31
1.1. Laki ulosottolain muuttamisesta	9	3 luku. Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta	32
1 luku. Ulosottoviranomaisista	9	4 luku. Ulosmittauksesta	35
2 luku. Lainhausta	10	5 luku. Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta	36
3 luku. Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta	12	6 luku. Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta	36
4 luku. Ulosmittauksesta	18	7 luku. Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi ja muusta virka-avusta	37
5 luku. Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta	20	2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..	37
6 luku. Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta ..	21	3. Laki oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta	38
7 luku. Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi ja muusta virka-avusta	22	4. Laki lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta	38
1.2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	22		
1.3. Laki oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta	23		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

1.1.1. *Suunnitelma ulosottolain kokonaisuudistuksesta*

Nykyinen ulosottolaki on vuodelta 1895. Se on laadittu viime vuosisadan maatalousvaltaista yhteiskuntaa varten. Vaikka sitä onkin monin osittaisuudistuksin korjattu, kokonaisuudistus on käynyt välttämättömäksi. Osittain jopa luontais-talouden ajalta peräisin olevia säännöksiä on vaikea soveltaa aikana, jona suurin osa maksuliikenteestä hoidetaan tilisiirtoina automaattisen tietojenkäsittelyn avulla.

Yksi tärkeimmistä osittaisuudistuksista on ollut palkanulosmittaussäännösten ottaminen lakiin. Verojen ja erinäisten julkisten maksujen perimisestä ulosottotoimin annettiin vuonna 1961 erityislaki, laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin (367/61). Siinä on eräitä ulosottolain yleissäännöksistä poikkeavia säännöksiä. Sakkojen ja muiden valtion rikosperusteisten saamisten ulosotto taas tapahtuu sakko-rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (318/63) nojalla. Kokonaisuudistuksen yhteydessä viimeksi mainittujen lakien säännökset on tarkoitus siirtää yhtenäiseen ulosottolakiin.

Oikeusministeriö on asettanut vuoden 1982 alussa virkamiestyöryhmän (ulosottolakityöryhmä) valmistelemaan ulosottolainsäädännön kokonaisuudistusta ja kutsunut työryhmän avuksi erityisasiantuntijoita. Uudistustyö on tarkoitus tehdä vaiheittain. Ensiksi uudistetaan ulosottoperustetta ja -menettelyä sekä -organisaatiota koskevat säännökset. Toisessa vaiheessa uudistetaan ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamista ja ker-tyneiden varojen jakoa koskevat säännökset.

1.1.2. *Syyt tämänkertaiseen osittaisuudistukseen*

Ulosottolain kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän tulee toimeksiantonsa mukaisesti tehdä ehdotuksia myös ulosottolainsäädännön kii-reellisiksi osittaisuudistuksiksi. Työryhmä onkin heti työnsä alussa laatinut ehdotuksen eräiksi ulosoton tehostamiseen tähtääviksi ulosottolain muutoksiksi.

Kansainvälisten vertailujen valossa Suomen ulosottolaitoksen työtuloksia on pidettävä verrattain tyydyttävänä. Ongelmana on kuitenkin velallisen varallisuutta koskevien tietojen saannin vaikeus ja se, että vähemmän vastuuntuntoisen velallisen on lain aukkoja hyväksi käyttäen liian helppo karttaa ulosottoa tai saattaa varojaan sen ulottumattomiin.

Erityisesti verojäämien määrän kasvu ja elatusapujen perinnässä ilmenneet vaikeudet vaativat ulosoton tehostamista. Tilastot osoittavat verojäämien selvää kasvua 1970-luvulla. Niiden määrä koko maassa oli vuoden 1981 lopussa noin 3 300 miljoonaa markkaa ja vuoden 1982 lopussa noin 3 521 miljoonaa markkaa, kun se vuoden 1972 lopussa oli ollut vain 509,2 miljoonaa markkaa. Verojäämät olivat kasvaneet erityisen nopeasti vuoteen 1978 asti, jolloin niiden kokonaismäärä oli 2 616,8 miljoonaa markkaa. Vuodesta 1978 verojäämien kasvu on ollut suhteellisen vähäistä, 5—12 prosenttia vuodessa, mikä vastaa osapuulleen inflaation vuotuista määrää. Vaikka verojäämien kasvu on ilmeisesti saatu pysähtymään, niiden kokonaismäärä on edelleen huolestuttavan korkea.

Myös elatusapujen perintää olisi tehostettava. Vuoden 1976 lopussa oli maksamatonta elatusavun ennakkoa yhteensä 136,5 miljoonaa markkaa. Vuoden 1977 lopussa perimättömän ennakon ja elatustuen (maaliskuun 1977 alusta lukien elatusavun ennakon sijasta lapsille ryhdyttiin maksamaan elatustukea) määrä oli 199,6, vuoden 1978 lopussa 276,3, vuoden 1979 lopussa 338,3, vuoden 1980 lopussa 397, vuoden 1981 lopussa 467,2, vuoden 1982 lopussa 543,6 ja vuoden 1983 lopussa 615 miljoonaa markkaa.

Ulosottolaitoksen mahdollisuudet tilanteen korjaamiseen ovat kuitenkin rajalliset. Äärimmäisen tehostettunakaan ulosotto ei tietenkään voi olla avuksi, milloin velallinen todella on varaton. Ulosoton tehostamisessa ei milloinkaan saa mennä kohtuuttomuuteen. Velalliselle ja hänen perheelleen on aina taattava vähimmäistoimeentulo. Nyt ehdotettavat tehostamistoimenpiteet eivät sodi näitä yleisiä periaatteita vastaan.

1.2. Keinot

1.2.1. Yleistä

Ulosottoa ehdotetaan tässä hallituksen esityksessä tehostettavaksi ottamalla ulosottolakiin täsmälliset säännökset velallisen velvollisuudesta antaa ulosottomiehelle tietoja varallisuudestaan. Samasta syystä ehdotetaan, että lakiin otettaisiin säännökset elinkeinotulon ja eräiden aineettomien oikeuksien (esimerkiksi tekijänoikeuden) luovutuksesta maksettavien korvausten ulosmittaamisesta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä vähäisempiä muutoksia, jotka johtuvat muutoksista muussa lainsäädännössä tai ulosottokäytännössä taikka syntyneistä tulkintavaikeuksista.

1.2.2. Velallisen tiedonantovelvollisuus

Nykyisin on jossakin määrin epäselvää, millainen tiedonantovelvollisuus velallisella on ulosottoviranomaisia kohtaan. Varhaisempina aikoina kysymys oli lähes vailla merkitystä, koska silloin ulosmitattiin lähes yksinomaan esineitä — kiinteitä ja irtaimia — jotka olivat velallisen luona nähtävissä. Nykyisin kuitenkin valtaosa ulosmittauksista kohdistuu erilaisiin velalliselle kuuluihin oikeuksiin. Monilla paikkakunnilla jopa 80 prosenttia ulosmittauksista on palkanulosmittauksia.

Voidakseen panna tuomion täytäntöön ulosottomies tai tämän sijasta toimiva avustava ulosottomies joutuu tekemään velalliselle kysymyksiä tämän varallisuudesta. Laissa ei ole yksiselitteistä säännöstä velallisen ilmaisu- ja totuusvelvollisuudesta hänen vastatessaan kysymyksiin. Rikoslain 36 luvun 1 §:n mukaan tuomitaan rangaistukseen petoksesta se, joka "myymisen, lahjan tai muun välipuheen varjolla kavaltaa omaisuutta velkojalta, kun ulosotto on tulossa". Säännös on osa pykälässä olevaa esimerkkiluetteloa petoksen

tekotavoista. Säännöstä on joskus tulkittu siten, että niin sanotun ulosmittauspetoksen tunnusmerkistö täyttyy vain valeoikeustoimen, esimerkiksi valekaupan, tekemisellä. Oikeuskäytännössä on kuitenkin tuomittu rangaistukseen muun muassa osakeyhtiön hallituksen jäsenet, jotka olivat vastoin parempaa tietoaan ilmoittaneet, ettei yhtiöllä ole mitään ulosmitattavaa omaisuutta. Ulosmittauspetoksen rangaistussäännös ei kuitenkaan ole osoittautunut toimivaksi. Ulosottoviranomaiset joutuvat lähes päivittäin tekemisiin sellaisten velallisten kanssa, jotka saattavat jopa itse avoimesti ilmoittaa, että heidän koko omaisuutensa on "puolison tai lasten nimissä".

Missään tapauksessa velallisella ei voida katsoa olevan oma-aloitteista velvollisuutta kaikkien varojensa ilmaisemiseen. Velvollisuus ilmaista kaikki varansa hänellä on vasta sen jälkeen, kun hänet on ulosotossa todettu kokonaan tai osittain varattomaksi. Ulosottolain 3 luvun 33 §:n mukaan hänen on ulosottomiehen vaatimuksesta "annettava selvitys tällaiseen lopputulokseen johtaneista syistä". Tarkemmat säännökset tästä ulosottoselvityksestä on ulosottoasetuksen 29—31 §:ssä. Ulosottoselvityksessä velalliselta tiedustellaan, onko hänellä ulosmittaustoimituksessa todettujen varojen lisäksi muita ulosmittauskelpoisia varoja. Ennen vuotta 1974 velallinen joutui vastaavassa tilanteessa velkojan vaatiessa tekemään ilmaisuvalan, jossa hän vannoi, ettei hän ole salannut varojaan.

Lapsen elatuksen turvaamisesta annettuun lakiin (122/77), jäljempänä elatusturvalaki, otettiin säännös (22 §:n 3 momentti), jonka mukaan elatusvelvollisen on ulosottomiehen tai -apulaisen tiedustellessa annettava tiedot olinpaikastaan, työpaikastaan, tuloistaan, varoistaan ja muista maksukykyynsä vaikuttavista seikoista. Saman lain 41 §:n 1 momentissa on erät ulosottoa vaikeuttavat tai ulosoton pakoilemiseen tähtäävät teot säädetty rangaistaviksi elatusturvarikoksena. Pykälän 2 momentin mukaan niskoittelu tiedonantovelvollisuuden täyttämässä rangaistaan elatusturvarikkomuksena. Nämä säännökset koskevat yksinomaan elatusavun perimistä ulosottotoimin ja elatusturvarikoksen rangaistussäännös vain sitä tapausta, että lapselle on maksettu yhteiskunnan varoista elatustukea. Rangaistussäännökset eivät ole lain voimassaoloaikana osoittautuneet täysin toimiviksi muun muassa näyttövaikeuksien ja käytännössä alhaiseksi jääneen rangaistustason vuoksi.

Vähemmän vastuuntuntoisen velallisen on siis kaiken kaikkiaan liian helppo karttaa ulosottoa ja

saattaa varojaan sen ulottumattomiin. On kuitenkin korostettava, että tällaisia velallisia on vain pieni vähemmistö kaikista ulosottovelallisista.

Epäselvyyttä velallisen tiedonantovelvollisuuden laajuudesta on jo sinänsä pidettävä epäkohana. Kysymys on kansalaisten ja viranomaisten välisen suhteen sääntelemisestä, joka tulee säännellä lain tasolla. Tiedonantovelvollisuuden laajuutta harkittaessa on kiinnitettävä huomiota paitsi ulosottolaitoksen tehtävään myös siihen, mitä kansalaisten yleisen oikeuskäsityksen mukaan edellytetään rehelliseltä velalliselta.

Ulosottolaitoksen on — tarvittaessa jopa pakkoa käyttäen — pantava täytäntöön se, mikä on tuomioistuimen päätöksellä todettu oikeaksi. Ulosottolaitos on yksi osa oikeusjärjestyksen ylläpitämiseksi tarvittavasta organisaatiosta. Ulosottolaitoksen on hoidettava tehtävänsä laillisuusperiaatetta noudattaen julkisen valvonnan alaisena. Yhteiskunnan on myös turvattava ulosottolaitokselle mahdollisuudet hoitaa tehtävänsä. Sitä varten ulosottoviranomaiset tarvitsevat tietoja velallisten varallisuutta koskevista asioista. Tällaisia tietoja on muun muassa toisilla viranomaisilla, erilaisissa rekistereissä ja velallisten sopimus-kumppaneilla. Toisaalta ulosottoviranomaisten tiedontarve on laadullisesti rajoitettu niin, että he tarvitsevat vain velallisen taloutta koskevia tietoja. Monet erityissuojaa nauttivat tiedot ovat ulosottoviranomaisille tarpeettomia ja merkityksellisiä.

Tietosuojajärjestelmämme on kehittymässä. Ulosottolain kokonaisuusdistuksen yhteydessä joudutaan määrittelemään myös ulosoton asema tuossa järjestelmässä. Peruseriaatteeksi on tuolloin ilmeisesti pantava se, että viranomainen, jolle velallinen on antanut tietoja taloudellisesta asemastaan, sekä velallisen sopimus-kumppani tai muu henkilö, joka on saanut tietoja velallisen taloudellisesta asemasta tämän kanssa tekemänsä oikeustoimen perusteella tai muulla vastaavalla tavalla, voi olla antamatta niitä ulosottoviranomaiselle vain perustellun painavista syistä. Sen sijaan kansalaisille ei ole syytä asettaa yleistä velvollisuutta antaa tietoja toisen kansalaisen taloudellisista asioista, jos tiedot perustuvat vain kuulopuheisiin tai toisen käden lähteisiin, ei velallisen kanssa tehtyihin oikeustoimiin tai muuhun taloudelliseen kanssakäymiseen hänen kanssaan.

Tämän osittaisuusdistuksen yhteydessä ei ole vielä syytä ottaa pohdittavaksi kolmannen henkilön velvollisuutta antaa tietoja velallisen varalli-

suutta koskevista seikoista. Se edellyttää niin laajoja selvityksiä, että niiden tekeminen käytettävissä olevana aikana ei ole ollut mahdollista. Sen sijaan jo tässä yhteydessä on tarkoitus antaa seikkaperäiset säännökset velallisen velvollisuudesta antaa ulosottomiehelle tietoja varallisuuttaan koskevista asioista.

Tässä tarkoituksessa esityksessä ehdotetaan ulosottoselvityksen kehittämistä nykyistä toimivammaksi. Nykyisin ulosottoselvitys voidaan tehdä vasta, kun velallinen on todettu kokonaan tai osittain varattomaksi. Nyt ehdotetaan, että ulosottoselvitys voitaisiin tehdä ulosoton kaikissa vaiheissa. Velallisen olisi siinä annettava varallisuudesta kaikki täytäntöönpanossa tarvittavat tiedot ja lisäksi sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, voidaanko omaisuutta peräyttää takaisinsaantiteitse ulosottoon.

Velallisen olisi ulosottoselvityksessä:

1) annettava täytäntöönpanossa tarvittavat tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa;

2) annettava luovuttamastaan omaisuudesta sekä tekemistään oikeustoimista tiedot, jotka ovat tarpeen selvitettäessä, voidaanko omaisuutta peräyttää ulosottoon;

3) eri kehotuksesta laadittava luettelo varallisuudesta tai tarkastettava ulosottomiehen hänen antamiensa tietojen perusteella tekemä luettelo;

4) ulosottomiehen kutsusta saavuttava ulosottoselvitykseen asuin-, koti- tai oleskelupaikkakuntansa ulosottomiehen virkahuoneeseen;

5) eri kehotuksesta luovutettava kirjanpitoinsa tarkastettavaksi, jos hän on kirjanpitovelvollinen.

Säännöksissä korostetaan tarkoitussidonnaisuuden periaatetta. Ulosottoselvitys on tehtävä vain tarvittaessa, ja siinä hankitaan velalliselta vain sellaisia tietoja, joilla on merkitystä täytäntöönpanon onnistumisen kannalta. Käytännössä ulosottoselvitykseen tullaan ilmeisesti ryhtymään lähinnä silloin, kun on syytä epäillä, että velallinen salaa varallisuuttaan tai silloin, kun hänen taloudellinen asemansa on nopeasti huononemassa.

Jos velallinen on yhteisö tai säätiö, edellä luetellut velvollisuudet kuuluvat hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenille, yhteisön sitoumuksista henkilökohtaisesti vastuussa oleville sekä — eräin rajoituksin — yhteisön tai säätiön palveluksessa oleville.

Tietojenantovelvollisuuden tehostamiseksi ehdotetaan, että velallinen tai tämän edustaja, joka ei kehotuksen saatuaan anna tietoja tai laadi luetteloa varallisuudesta tai luovuta kirjan-

pitoa tarkastettavaksi, voitaisiin määrätä sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa määräajassa. Velallinen, joka ei noudata ulosottomiehen kutsua saapua tämän virkahuoneeseen ja jonka voidaan todennäköisin syin epäillä pakoilevan ulosottoa, voitaisiin pakottaa ulosottoselvitykseen pyytämällä poliisia noutamaan hänet.

Kun ulosottolakiin otetaan yleiset säännökset velallisen tiedonantovelvollisuudesta, voidaan edellä mainittu elatusurvalain säännös velallisen velvollisuudesta antaa ulosottomiehelle tai -apulaiselle varallisuuttaan koskevia tietoja tarpeettomana kumota. Myös velvollisuutta tehostava rangaistussäännös voidaan poistaa. Koska velallisen rikoksia koskeva lainsäädäntö on parhaillaan uudistustyön alaisena, ei tässä hallituksen esityksessä sen sijaan ole katsottu aiheelliseksi ehdottaa muutoksia velallisen vilpillistä menettelyä koskeviin rangaistussäännöksiin. Kun kuitenkin velallisen tiedonantovelvollisuus tulee täsmällisemmin säännellyksi, ulosmittauspetoksen rangaistussäännös tulee nykyistä toimivammaksi.

1.2.3. Elinkeinotulon sekä aineettoman oikeuden luovutuksesta maksettavan korvauksen ulosmittaus

1.2.3.1. Elinkeinotulo

Palkkana, joka voidaan ulosmitata, pidetään ulosottolain 4 luvun 6 b §:n 1 momentin mukaan "kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, osapalkkiota ja muuta etuutta, joka suoritetaan virasta tai toimesta taikka sellaisesta työstä, tehtävästä tai palveluksesta, joka työn tai tehtävän antajalle tehdään korvausta vastaan". Oikeuskäytännössä on kuitenkin johdonmukaisesti katsottu, ettei ammatinharjoittajalle, liikkeenharjoittajalle tai muulle itsenäiselle yrittäjälle (jäljempänä näistä kaikista käytetään lyhyiden vuoksi nimitystä "elinkeinonharjoittaja") urakka-, hankintatai muun vastaavan sopimuksen nojalla tulevaa vastiketta saa ulosmitata palkan tapaan. Tällainen vastike voidaan kyllä ulosmitata saatavana siitä annettujen säännösten nojalla. Saatavan ulosmittauksen edellytyksenä on kuitenkin, että saatava on ulosmittaushetkellä olemassa. Palkan ulosmittaus taas voidaan kohdistaa myös vastaisuudessa maksettaviksi tuleviin palkkaeriin, joita vastaavaa työtä ei vielä ole ehditty tehdä. Ulosottomiehen on käytännössä lähes mahdotonta seurata edellä mainituista sopimuksista johtuvien

saatavien syntymistä ja erääntymistä maksettaviksi.

Monien elinkeinonharjoittajien saamat tulot muistuttavat suuresti palkkaa. Näin on esimerkiksi omilla koneillaan ilman apulaisia työskentelevän koneurakoitsijan laita. Monessa muussakin elinkeinotoiminnassa elinkeinonharjoittajien saamat tulot ovat niin säännöllisiä, että he voivat rakentaa jokapäiväisen toimeentulonsa niiden varaan samalla tavalla kuin palkanansaitijat rakentavat sen palkan varaan. Esimerkkeinä voidaan mainita maanviljelijöiden meijeritilit sekä kuorma-autolla tilausliikennettä harjoittavien ammattiautoilijoiden ajotilit.

Sitä, ettei tällaisia tuloja voida ulosmitata palkan tapaan, on jo kauan pidetty epäkohtana. Muun muassa eduskunnan toinen lakivaliokunta totesi palkanulosmittausta koskeneesta hallituksen esityksestä (hall. es. 46/1972 vp.) antamassaan mietinnössä, että yrittäjien elinkeinotulo on tarpeellista saattaa nykyistä tehokkaamman mutta samalla kohtuullisen ulosoton kohteeksi. Kohtuullisuus tarkoittaa tässä yhteydessä, että elinkeinonharjoittajalle olisi jätettävä varat myös rahamäärä, jolla hän pystyy suoriutumaan toimintansa vaatimista menoista. Elinkeinotuloahan ei voida kokonaisuudessaan katsoa korvaukseksi elinkeinonharjoittajan henkilökohtaisesta työpanoksesta, vaan sillä on katettava toiminnasta aiheutuneet kulut (esimerkiksi ammattiautoilijalla polttoaine- ja korjauskulut sekä maanviljelijällä karjan ruokintakulut). Elinkeinotulon saattaminen kohtuullisen ulosmittauksen kohteeksi on edullista myös elinkeinonharjoittajille itselleen. Kun elinkeinotulon ulosmittaaminen ei ole ollut mahdollista, ulosmittaus on usein jouduttu kohdistamaan elinkeinotoiminnassa tarvittavaan käyttöomaisuuteen (esimerkiksi ammattiautoilijan autoon), jolloin toiminnan harjoittaminen on voinut tarpeettomastikin vaikeutua.

Tämän vuoksi ulosottolain 4 lukuun ehdotetaan otettaviksi säännökset elinkeinotulon ulosmittauksesta. Elinkeinotulolla tarkoitettaisiin ammatinharjoittajan, liikkeenharjoittajan tai muun itsenäisen yrittäjän urakkasopimuksen, hankintasopimuksen, kuljetussopimuksen tai muun vastaavan sopimuksen perusteella saamaa tuloa, josta hän saa elatuksensa. Pykälään ehdotetaan otettavaksi palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä muistuttava säännöstö ulosmittaamatta jätettävästä tulon osasta. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että elinkeinonharjoittajan ja hänen perheensä elatus tulee turvatuksi ja elinkei-

nonharjoittaja kykenee selviytymään myös toiminnan aiheuttamista kuluista. Tämän sosiaaliluonteisen säännösten vuoksi pykälä ehdotetaan rajoitettavaksi koskemaan vain sellaisia elinkeinonharjoittajia, jotka saavat elatuksensa elinkeinotulosta nostamatta yritykseltään erikseen palkkaa.

Ulosmittaamatta jätettävän elinkeinotulon osan määrittäminen on erittäin vaikeaa. Toiminnan luonne, kustannusten osuus tulosta ja muut vastaavat seikat vaihtelevat suuresti. Säännösten ottamisella lakiin halutaan nimenomaan turvata toiminnan jatkuminen tilapäisistä maksuhäiriöistä huolimatta. Sen vuoksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ulosmittaamatta jätettävän osan määrittämisessä ulosottomiehelle on annettava varsin laaja harkintavalta, jota hänen kuitenkin täytyy käyttää edellä mainitun perusajatuksen mukaisesti. Ulosottolain 4 lukuun lisättäväksi ehdotetun uuden 8 a §:n mukaan säännönmukainen ulosmittaamatta jätettävä osa on viisi kuudesosaa kustakin maksuerästä. Erityistapauksissa ulosmittaamatta jätettävä osa voitaisiin kuitenkin määrätä säännönmukaista määrää suuremmaksi tai pienemmäksi. Viittä kuudesosaa suuremmaksi ulosmittaamatta jätettävä osa voitaisiin määrätä, jos se olisi tarpeen velallisen elinkeinotoiminnan jatkumisen turvaamiseksi tai sosiaalisista syistä. Säännönmukaista määrää pienemmäksi tämä osa taas voitaisiin määrätä paitsi velallisen suostumuksella myös silloin, kun sitä voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon velallisen varallisuusasema ja muut maksuvelvollisuudet. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun elinkeinonharjoittaja on jo saanut käyttöomaisuuden kokonaan tai lähes kokonaan maksetuksi tai kun hänellä elinkeinotulon ohella on myös muuta tuloa, jolla hän voi turvata elatuksensa.

Ulosmittaamatta jätettävän elinkeinotulon osan määräämisestä säännönmukaista suuremmaksi tai pienemmäksi saisi valittaa ulosmittausvalituksella.

1.2.3.2. Aineettoman oikeuden luovutuksesta maksettava korvaus

Ulosottolaissa ei ole säännöksiä patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden tai muun niihin rinnastettavan oikeuden luovutuksesta maksettavan korvauksen ulosmittauksesta. Käytännössä on noudatettu sekä palkan että saatavan ulosmittausta koskevia säännöksiä. Koska maini-

tut korvaukset ovat usein saajansa ainoa tai pääasiallinen tulolähde, ehdotetaan että niiden ulosmittaukseen sovellettaisiin palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä eräin poikkeuksin.

1.2.4. Muut uudistukset

Edellä mainittujen muutosten lisäksi ulosottolakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä vähäisempiä selvennyksiä ja täydennyksiä.

1.2.4.1. Hovioikeuden tuomion täytäntöönpano

Vuodesta 1980 alkaen hovioikeuden toisena oikeusasteena antama tuomio on pantu täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio, vaikka asiassa olisikin pyydetty valituslupaa korkeimmalta oikeudelta tai määräaika sen pyytämiseen olisi vielä kesken. Korkein oikeus saa kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Nyt ehdotetaan, että velkoja saisi tällaista tuomiota täytäntöön pantaessa nostaa kertyneet varat vain vakuutta vastaan, jos määräaika valituslupan pyytämiseksi ei ole vielä päättynyt tai korkein oikeus ei ole määräajassa tehdyn valituslupahakemuksen perusteella vielä ratkaissut asiaa. Vakuutta ei kuitenkaan vaadittaisi elatusapuasiassa tai muussa sellaisessa asiassa annetun tuomion täytäntöönpanossa, josta on erikseen säädetty, että siinä annettu ratkaisu saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

1.2.4.2. Maksupäivää koskevien säännösten täsmäntäminen

Suurin osa ulosottomiehelle tulevista maksuista maksetaan nykyisin postin tai rahalaitoksen kautta. Maksupäivän määrittelemisessä on näissä tapauksissa esiintynyt epäselvyyttä ja vaihtelevaa käytäntöä, joiden välttämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maksupäivän määritelmä näitä tapauksia varten (4 luvun 33 §, myös 18 b §:n 3 ja 4 momentti).

1.2.4.3. Eräiden lainhakua ja häätöä koskevien säännösten tarkistaminen

Lainhakuasian sekä takaisinsaantia häätö- tai lainhakupäätöksestä koskevan asian oikeuspaikkasäännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi ja yhtenäistettäväksi muiden riita-asian oikeuspaikkaa

koskevien säännösten kanssa. Samalla ehdotetaan selvennettäväksi säännöstä määräajasta haettaessa takaisinsaantia hovioikeuden lainhakuasiassa antamasta päätöksestä.

1.2.5. Muutokset muihin lakeihin

Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi viittauksella edellä jaksossa 1.2.4.1. mainittuun varojen nostamista koskevaan säännökseen.

Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetusta laista ehdotetaan poistettavaksi vanhentunut säännös.

Elatusturvalaista ehdotetaan kumottavaksi säännös elatusvelvollisen velvollisuudesta antaa tietoja ulosottoviranomaisille. Tämän tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva rangaistussäännös ehdotetaan niin ikään poistettavaksi.

2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Useat tämän hallituksen esityksen ehdotukset ulosoton tehostamistoimenpiteiksi sisältyivät oikeushallintokomitean mietintöön (komiteanmietintö 1978:35).

Esitys pohjautuu aikaisemmin mainitun ulosottolakityöryhmän valmistelemaan ehdotukseen

ulosottolain osittaisuudistukseksi (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 9/1983). Tästä ehdotuksesta pyydettiin lausunto 39 viranomaiselta ja järjestöltä. Näistä 32 antoi lausunnon. Lausunnonantajat suhtautuivat lähes poikkeuksetta myönteisesti ehdotukseen ja pitivät sen toteuttamista tarpeellisenä ja kiireellisenä. Työryhmä on tehnyt lausuntokierroksen jälkeen tarkistetun ehdotuksen, jossa on otettu huomioon tehdyt huomautukset ja ehdotukset.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut säännökset velallisen tietojenanto-velvollisuudesta tehostavat ulosottomenettelyä. Säännös elinkeinotulon ulosmittauksesta saattaa ulosoton piiriin elinkeinonharjoittajan odotettavissa olevat tulot.

Näin ollen uudet säännökset saattavat vähentää verojäämiä ja siten lisätä valtion ja kuntien tuloja tai ainakin nopeuttaa niiden kertymistä. Vastaavasti myös yksityiset velkojat voivat saada nopeammin saamisensa perityksi. Kokonaishyödyn arvioiminen ei kuitenkaan ole mahdollista.

Uudistuksesta aiheutuu valtiolle vähäisiä lisämenoja lomakkeiden uudistamisen ja eräiden vastaavien tehtävien takia. Esitys ei vaikuta ulosotto-organisaatioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakien perustelut

1.1. Laki ulosottolain muuttamisesta

1 luku. *Ulosottoviranomaisista*

2 §. Ulosoton palkkausjärjestelmän äskettäisen uudistuksen yhteydessä annettiin uusi laki ulosottotoimesta (866/84), joka kumosi aikaisemman, vuodelta 1976 olevan samannimisen lain (343/76). Uuden lain 4 §:n 3 momentissa tehtiin mahdolliseksi ulosottotoimen tehtävissä toimivan osastopäällikön viran perustaminen nimismiespiiriin. Tarkoituksena on, että osastopäällikkö huolehtisi tuomioiden täytäntöönpanosta samalla toimivallalla kuin nimismies, mutta hallinnollisesti nimismiehen johdon ja valvonnan alaisena.

Toistaiseksi tällaisia virkoja ei ole perustettu. Niiden perustaminen eräisiin suurimpiin nimismiespiireihin voi kuitenkin tulla lähitulevaisuudessa ajankohtaiseksi. Tämän vuoksi ulosottolain 1 luvun 2 §:n 2 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi uusi virke, jonka mukaan osastopäällikkö huolehtisi ulosottomiehenä ulosottoasiain toimeenpanosta ja hänellä olisi tässä tehtävässä sama toimivalta kuin nimismiehellä.

4 §. Pykälän 1 momentissa on säännös siitä, että ulosottomies (kaupunginvouti tai nimismies) saa antaa saamisen perimisen tai muun täytäntöönpanotehtävän avustavalle ulosottomiehelle. Avustavia ulosottomiehiä ovat ulosottoapulaisen toimen haltijat. Avustavalla ulosottomiehellä on tehtävää suorittaessaan sama toimivalta kuin ulosottomiehellä. Avustavan ulosottomiehen toimivaltaa on kuitenkin rajoitettu siten, ettei hän saa myydä kiinnityskelpoista omaisuutta, kuten kiinteistöjä tai aluksia, eikä muutakaan velan vakuutena olevaa omaisuutta. Hän ei myöskään saa jakaa niistä saatua kauppahintaa. Pykälää on tarkistettu ulosoton palkkausjärjestelmän uudistuksen yhteydessä annetulla lailla ulosottolain muuttamisesta (867/84).

Tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan velallisen tietojenantovelvollisuuden laajentamista. Velallisen olisi erityisessä ulosottoselvityksessä annettava täytäntöönpanossa tarvittavia tietoja muun muas-

sa varallisuudestaan ja tuloistaan. Ulosottoselvitystä koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi ulosottolain 3 luvun 33, 34 ja 34 a—34 d §:ään. Ulosottoselvityksessä pyritäisiin nykyistä tehokkaampaan tietojen saamiseen. Ulosottoselvitys voitaisiin tehdä missä ulosottomenettelyn vaiheessa tahansa. Myös avustavalle ulosottomiehelle ulosottoselvityksen toimittamismahdollisuus on tarpeen ja siksi hänelle on syytä antaa oikeus sen tekemiseen. Ulosottomies voi antaa avustavalle ulosottomiehelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ulosottoselvityksen suorittamisesta. Hän voi myös tehdä sen itse, jos hän esimerkiksi takaisinsaantiedellytysten selvittämiseksi katsoo sen tarpeelliseksi.

Jotta ulosottoselvitys täyttäisi tarkoituksensa, ulosottomiehellä on oltava keinot sen tekemiseen silloinkin, kun velallinen niskoittelee. Tämän vuoksi ehdotukseen on otettu säännökset pakolevan velallisen noutamisesta ulosottomiehen virkahuoneeseen (34 §) ja uhkasakon määräämisestä niskoittelevalle velalliselle tai tämän edustajalle (34 d §). Näin ankariin pakkokeinoihin olisi kuitenkin syytä turvautua vain poikkeustapauksissa. Kun nouto lisäksi kohdistuu velallisen henkilökohtaiseen vapauteen, oikeus päättää näiden pakkokeinojen käyttämisestä ehdotetaan annettavaksi vain ulosottomiehelle. Sama koskisi ehdotetun 34 a §:n mukaista kirjanpidon tarkastamista.

Erillisenä hallituksen esityksenä on annettu ehdotus ulosottomiehen alueellista toimivaltaa koskevien ulosottolain säännösten muuttamisesta. Siinä ehdotetaan pykälän 1 momentin 3 kohtaan otettavaksi säännös siitä, ettei avustava ulosottomies saisi antaa eräissä tapauksissa palkan tai saatavan ulosmittauksen perusteella maksu-kieltoa, siirtää asiaa toiselle ulosottomiehelle eikä pyytää tältä virka-apua. Säännös, jossa rajoitetaan avustavan ulosottomiehen oikeutta käyttää pakkokeinoja, ehdotetaan sijoitettavaksi mainitun säännöksen jälkeen 4 kohdaksi.

5 §. Pykälän mukaan ulosotonhaltija (maistraatti niissä kaupungeissa, joissa on raastuvanoikeus, ja muualla lääninhallitus) saa määrätä tiettyä asiaa taikka tietynlaisia asioita tai toimituksia varten ulosottotoimeen perehtyneen valtion vi-

ran- tai toimenhaltijan toimimaan tietyllä alueella omalla vastuullaan kaupunginvoudin tai nimismiehen sijasta erityisenä ulosottomiehenä.

Tällaiset erityisen ulosottomiehen määräykset ovat koko ulosottolain voimassaoloajan jääneet harvinaisiksi. Tällä hetkellä niitä ei liene voimassa yhtään. Kun erityisen ulosottomiehen asettaminen määrätynlaisia asioita tai toimituksia varten lisäksi sopii huonosti yhteen ulosotossa käytöön otetun, ulosottotoimesta annetun asetuksen (158/85) 5—7 §:ssä säännellyn velalliskohtaisen työnjaon periaatteen kanssa, ulosottolain 1 luvun 5 § ehdotetaan kumottavaksi.

2 luku. Lainhausta

3 §. Ulosottolain 2 luvun 3 §:ssä on säännökset lainhaun oikeuspaikasta. Lainhakumenettelyssä ulosotonhaltija saa määrätä maksettavaksi erääntyneen, tarkkamääräisen raha- tai tavarasaamisen, joka perustuu saamisen täysin todistavaan velkakirjaan tai muuhun asiakirjaan. Saaminen voidaan myös määrätä maksettavaksi kiinteästä omaisuudesta, joka on saamisesta kiinnitetty tai muutoin panttina (*hypoteekkilainhaku*). Tällöin ulosotonhaltija julistaa kiinteistön ulosmitatuksi saamisen suorittamiseksi.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentissa on nykyisen 3 §:n 1 virkkeen alkuosaa vastaava säännös yleisistä oikeuspaikoista lainhaussa. Lainhakusian käsittelisi pääsääntöisesti velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltija. Asuinpaikkakunnalla tarkoitetaan kuten oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä (41/21) henkilön tosiasiallista vakituista asuinkuntaa ja kotipaikkakunnalla yhteisön tai säätiön rekisteriin merkittyä kotipaikkaa. Ehdotuksen mukaan yleisenä oikeuspaikkana lainhaussa ei sen sijaan enää olisi velallisen väliaikaisen oleskelupaikkakunnan ulosotonhaltija. Myöskään oikeudenkäymiskaarsa vastaajan väliaikaisen oleskelupaikkakunnan tuomioistuimissa ei ole yleinen oikeuspaikka.

Toimivaltaisen ulosotonhaltijan löytämistä on tarpeen helpottaa niissä tapauksissa, joissa velallisella ei ole vakituista asuntoa tai kotipaikkaa Suomessa.

Nykyään on velalliselta, jolla ei ole vakituista asuntoa tai kotipaikkaa Suomessa, haettava saamista siellä, missä hänet tavataan tai, jos hän on poistunut maasta, siellä missä hän viimeksi asui. Ehdotuksen mukaan hakemus voitaisiin tehdä tällaisessa tapauksessa paitsi tapaamispaikkakunnan ulosotonhaltijalle myös sille ulosotonhaltijalle, jonka toimialueella velallisella on omaisuutta.

Omaisuuksien laatua ja määrää ei ole rajoitettu, joten se voi olla millaista ulosmittauskelpoista varallisuutta tahansa. Jos velallinen on poistunut maasta, hakemus voitaisiin tehdä edelleen myös sen paikkakunnan ulosotonhaltijalle, jossa hän on viimeksi asunut.

Nykyisen 3 §:n kolmannen virkkeen mukaan voidaan ulkomaalaiselta hakea saamista siellä, missä hänet tavataan tai missä hänellä on omaisuutta. Jos ulkomaalaisella on vakituinen asunto Suomessa, säännöksellä ei ole velkojan kannalta merkitystä. Kun lisäksi nyt ehdotetaan lisättäväksi valinnaisia oikeuspaikkoja niitä tapauksia varten, joissa velallisella ei ole vakinaista asuntoa tai kotipaikkaa Suomessa, voidaan erityinen ulkomaalaisia koskeva säännös kokonaan poistaa tarpeettomana.

Nykyisen 3 §:n viimeisessä virkkeessä oleva juoksevaa velkakirjaa koskeva erityissäännös, joka soveltuu myös vekseli- ja shekkivelkomuksiin, on säilytetty.

Nykyisessä 3 §:ssä on myös säännös erityisestä lainhakupaikasta, jos saamista haetaan 2 §:n mukaisesti maksettavaksi ainoastaan kiinteistöstä. Tällöin saamista on haettava kiinteistön sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltijalta. Käytännössä tämän hypoteekkilainhaun ohella maksua haetaan usein myös velalliselta henkilökohtaisesti. Jotta velkoja voisi hakea samaa saamista yhdellä hakemuksella sekä kiinteistöstä että velalliselta henkilökohtaisesti, ehdotetaan että kiinteistön sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltija voisi käsitellä myös velallista koskevan hakemuksen silloin, kun tämä asuu toisen ulosotonhaltijan toimialueella.

Ulosottolaissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä, miltä ulosotonhaltijalta ulosottolain 7 luvun 15 §:n mukaista häätöä olisi haettava. Tulkinna on kuitenkin vakiintunut niin, että ainoastaan huoneiston tai kiinteistön sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltija on toimivaltainen. Häädön perusteena on usein vuokranmaksun laiminlyönti, jolloin häätöhakemuksen ohella haetaan myös maksamattomia vuokria. Jos velallinen ei asu vuokratun huoneiston tai maa-alueen sijaintipaikkakunnalla, vuokranantajan on tehtävä hakemukset eri ulosotonhaltijoille. Oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/73) mukaan kaikki huoneenvuokrasuhteeseen perustuvat riidat on käsiteltävä huoneiston sijaintipaikkakunnan tuomioistuimissa. Myös maanvuokrasuhteeseen perustuvat riidat käsitellään oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 14 §:n mukaan aina kiinteistön sijaintipaikkakunnan tuomioistuimissa. Yhdenmukaisuuden ja menettelyn yk-

sinkertaistamisen vuoksi ehdotetaan, että myös huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvan lainhaun oikeuspaikka määräytyisi huoneiston tai maa-alueen sijaintipaikan perusteella.

Nykyisin ulosotonhaltijan toimivalta ulottuu vain velallisiin, joilla on sen toimialueella asuin- tai kotipaikka. Käytännössä jotkut ulosotonhaltijat ovat soveltaneet yhteisvastuullisia velallisia koskevaa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 6 §:ää myös lainhakuun siten, että ovat käsitelleet velkomuksen myös niiltä yhteisvelallisilta, joiden asuin- tai kotipaikka on muun ulosotonhaltijan toimialueella.

Velkomuksen yhteistä käsittelyä puoltavat velkojalle ja velallisille koituvat säästöt ja myös se, etteivät eri viranomaiset käsittele turhaan samaa asiaa. Etenkin jos saaminen on määrältään pieni ja velalliset sekä heidän mahdolliset takaajansa ovat maksukyvyltään epävarmoja, on epätarkoituksenmukaista, että velkojan on hankittava useita lainhakupäätöksiä vain sen vuoksi, että velalliset asuvat eri paikkakunnilla. Koska menettely on kirjallista, myöskään muille velallisille ei ehdotetusta järjestelystä aiheudu erityistä haittaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan lainhakumenettelyssä yhden velallisen suhteen toimivaltainen ulosotonhaltija voisi käsitellä velkomuksen myös muilta kanssavelallisilta. Säännöstä sovellettaisiin silloin, kun kaksi tai useammat ovat sitoutuneet maksamaan saman velan riippumatta siitä, millä tavalla velalliset ovat vastuussa velkojalle. Samoin saisi sama ulosotonhaltija käsitellä hakemuksen päävelallisilta ja takaajilta näiden asuinpaikkaan katsomatta. Tämä koskee myös laillista takaajaa, jolta saamista voidaan velkoa vasta päävelallisen osoittauduttua maksukyvyttömäksi. Velkoja voi kuitenkin halutessaan tehdä hakemuksen myös erikseen jonkun, joidenkin tai jokaisen velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltijalle.

21 §. Lainhakuasiassa voivat sekä velallinen että velkoja hakea muutosta valittamalla ulosotonhaltijan päätöksestä hovioikeuteen ja edelleen korkeimpaan oikeuteen. Koska lainhaussa voidaan käsitellä vain kirjallista todistusaineistoa ja kirjelmien määräkin on rajoitettu, menettely on summittaista. Tämän vuoksi on tarpeellista, että velallisella on ulosottovalituksen lisäksi mahdollisuus hakea takaisinsaantia alioikeudessa.

Alkuperäisessä muodossaan olevan 21 §:n 1 momentin mukaan velallisen on haettava takaisinsaantia kuudessa kuukaudessa ”siitä kuin valituksen johdosta annettiin päätös”. Säännöstä on tulkittu siten, että takaisinsaantiaika lasketaan

hovioikeuden päätöksen antamisesta. Alunperin lainhakuasiassa ei saanut hakea muutosta hovioikeuden päätökseen, joka tuli siten heti lainvoimaiseksi. Vuosina 1965—1979 muutoksenhaku oli mahdollista oikeudenkäymiskaaren 30 luvun silloin voimassa olleen 3 §:n 2 kohdan (268/58) nojalla (ennakkopäätösperusteella). Nykyisin hovioikeuden päätökseen saa hakea muutosta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Takaisinsaantiaika on lainmuutoksista huolimatta jatkuvasti laskettu hovioikeuden päätöksen antamisesta.

Ulosottolain 2 luvun 21 §:n 1 momentin tarkoituksena oli alunperin, että takaisinsaantiaika alkaisi kulua vasta siitä, kun itse lainhakumenettelyssä on annettu lainvoimainen päätös. Nykyisen tulkinnan mukaan velallisen on nostettava takaisinsaantikanne alioikeudessa, vaikka valitus lainhakupäätöksestä on vielä korkeimman oikeuden käsiteltävänä. Asian vireilläolo kahdessa menettelyssä yhtäaika ei ole suotavaa.

Hovioikeuden päätös, myös lainhakuasiassa annettu päätös, saadaan panna heti täytäntöön. Myöskään takaisinsaantikanne ei sinänsä estä täytäntöönpanoa. Täytäntöönpano saadaan siten keskeytetyksi sekä takaisinsaantioikeudenkäynnissä että valitusta käsittelevässä korkeimmassa oikeudessa vain erillisellä täytäntöönpanon kieltotai keskeytyspäätöksellä. Näin ollen ei ole tarvetta saada asiaa samanaikaisesti vireille kahdessa eri oikeusasteessa. Määräaika takaisinsaantikanteen nostamiselle ehdotetaan laskettavaksi lainhakupäätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Jos asiassa on pyydetty valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, määräaika lasketaan siitä, kun korkein oikeus on hylännyt valituslupahakemuksen tai valitusluvan myönnettyään antanut ratkaisunsa itse lainhakuasiassa.

Takaisinsaantikanteen oikeuspaikka on nykyisin 21 §:n 1 momentin mukaan velallisen yleinen oikeuspaikka velkomisasiassa eli pääsääntöisesti velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan tuomioistuimissa. Oikeuskäytäntö on kuitenkin omaksunut kannan, että takaisinsaantia on haettava kiinteistön sijaintipaikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jos saamista on 2 luvun 2 §:n mukaan haettu vain kiinteistöstä. Kiinteätä omaisuutta koskevien riita-asioiden oikeuspaikka onkin aina tuomioistuimissa, jonka tuomiopiirissä kiinteistö sijaitsee. Momenttiin ehdotetaankin lisättäväksi virke, joka vahvistaisi tämän käytännön. Usein velkaa haetaan samanaikaisesti maksettavaksi sekä velan vakuudeksi kiinnitetystä kiinteistöstä että velasta henkilökohtaisesti vastuussa olevalta. Edellä on

ehdotettu tämän luvun 3 §:n muuttamista niin, että kiinteistön sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltija voisi käsitellä myös hypoteekkilainhaun ohella tehdyn henkilökohtaisen velkomuksen. Tämän vuoksi on katsottu aiheelliseksi, että myös takaisinsaannin oikeuspaikka hypoteekkilainhaun ohella tehtyissä henkilökohtaisessa velkomuksessa määräytyisi samojen perusteiden mukaan. Toimivaltainen tuomioistuimien olisi siten se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä kyseinen kiinteistö on.

Lisäksi ehdotetaan, että takaisinsaantia lainhakupäätökseen, joka koskee huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvaa saamista, olisi haettava huoneiston tai maa-alueen sijaintipaikkakunnan tuomioistuimessa. Samassa tuomioistuimessa käsitellään muutkin näistä vuokrasuhteista johtuvat kanteet. Tällä tuomioistuimella on myös tietoa paikallisista oloista, esimerkiksi vuokratasosta. Jos yleiseen alioikeuteen on asetettu erityinen osasto huoneenvuokrasuhteista johtuvia riita-asioita varten (asunto-oikeus), myös takaisinsaanti ulosotonhaltijan päätöksestä käsitellään siinä.

3 luku. Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

13 §. Pykälän 2 momentin mukaan hovioikeuden tuomio, johon saadaan hakea muutosta ainoastaan, jos korkein oikeus myöntää siihen luvan, pannaan täytäntöön huolimatta siitä, että valituslupaa on pyydetty. Korkein oikeus voi kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai antaa määräyksen sen keskeyttämisestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 6 luvun 1 §:n 2 momenttiin. Sen mukaan hakija saa nostaa kertyneet varat vain panttia tai takausta vastaan, jos tuomio tai päätös, jonka nojalla ulosmittaus on tehty, ei ole saanut lainvoimaa. Mainittuun momenttiin ehdotetaan nyt lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuus vaaditaan myös panttaessa täytäntöön 3 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua hovioikeuden tuomiota. Asiaa käsitellään tarkemmin 6 luvun 1 §:n 2 momentin yhteydessä.

18 a §. Ulosottolain nojalla täytäntöönpantavat hallintopäätökset ja hallintotuomioistuinten päätökset pannaan pääsäännön mukaan täytäntöön vasta, kun ne ovat saaneet lainvoiman. Jos joku on tällaisessa päätöksessä velvoitettu maksamaan toiselle jotakin tai antamaan pois hallustaan irtain esine, päätös pannaan ulosottolain 3 luvun 18 a §:n 2 momentin mukaan täytäntöön kuten lainvoimaa vailla oleva alioikeuden tuomio

riita-asiaassa. Tällaisen tuomion perusteella saa ulosmitata, mutta ulosmitattua omaisuutta ei saa myydä ennen kuin tuomio on lainvoimainen. Tällä on haluttu estää omaisuuden hävittäminen muutoshakemuksen käsittelyn aikana.

Ulosottomies joutuu joskus panemaan täytäntöön muunlaisiakin hallinnollisia päätöksiä kuin maksamiseen tai esineen luovuttamiseen velvoittavia. Tällaiset päätökset pannaan momentin mukaan täytäntöön vasta niiden saatua lainvoiman. Jos tällaisessa päätöksessä on kuitenkin muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) nojalla määrätty, että se pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, täytäntöönpano saa tapahtua ilman muuta rajoitusta kuin mitä nyttemmin jo kumotussa ulosottolain 3 luvun 7 §:n 2 momentissa oli säädetty hovioikeuden tuomion täytäntöönpanosta. Viimeksi mainitussa lainkohdassa säädettiin, että hovioikeuden tuomion nojalla ulosmitattua kiinteistöä, määrääalaa tai velallisen asuntonaan käyttämän huoneiston hallintaan oikeuttavaa asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osaketta ei saanut myydä ennen kuin tuomio oli saanut lainvoiman.

Oikeudenkäymiskaaren 30 luku uudistettiin vuonna 1979 ja muutoksenhakuoikeutta korkeimpaan oikeuteen rajoitettiin tuntuvasti. Uudistuksen jälkeen hovioikeuden tuomio pannaan aina täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei korkein oikeus kiellä täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi. Tämän muutoksen vuoksi ulosottolain 3 luvun 7 §:n 2 momentti kumottiin vuonna 1979 annetulla lailla (1075/79). Saman luvun 18 a §:n 2 momentissa oleva viittaus jo kumottuun pykälään on siten virheellinen.

Hallintopäätöksiä, joihin voidaan liittää muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 14 §:n 2 momentin nojalla määräys välittömästi täytäntöönpanosta, ei juuri koskaan panna täytäntöön ulosottolain perusteella. Esimerkiksi valtion viranomaisten eläkepäätökset pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Tämä tarkoittaa vain sitä, että päätöksen mukaista eläkettä ryhdytään maksamaan heti, vaikka eläkkeensaaja pitäisi eläkettä liian pienenä ja valittaisi päätöksestä. Muutoksenhausta huolimatta pannaan täytäntöön yleensä myös päätös, jolla joku on määrätty hoitoon vastoin tahtoaan. Tällaisten päätösten täytäntöönpanosta huolehtivat kuitenkin muut kuin ulosottoviranomaiset. Vaikka ulosottomies jossakin harvinaisessa poikkeustapauksessa joutuisi panemaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta täytäntöön pantavissa olevan hallintopäätö-

töksen, siinä yhteydessä ei kuitenkaan käytännössä juuri koskaan jouduttane ulosmittaamaan ja myymään kiinteistöä ja siihen rinnastettavaa omaisuutta. Aikaisemmin 3 luvun 7 §:n 2 momenttiin sisältynyttä myyntirajoitusta ei siksi ole tarpeen säilyttää 18 a §:n 2 momentissa. Velallisen oikeusturva ei joudu rajoituksen poistamisen takia vaaraan, koska muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 14 §:n 3 momentin (389/68) mukaan valitusviranomaisen saa joka tapauksessa kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

33 §. Pykälässä on nykyisin säännökset ulosottoelimityksestä, jota on selostettu yleisperustelujen jaksossa 1.2.2. Ulosottoelimityksen tarkoituksena on saada selville, onko velallisella muuta kuin suoritettussa ulosmittauksessa todettua omaisuutta. Ulosottoelimitys voidaan kuitenkin tehdä vasta sen jälkeen, kun ulosotto on jäänyt kokonaan tai osittain tuloksettomaksi. Säännöstä on käytännössä sovellettu melko harvoin, koska selvitys voidaan tehdä tarkoitukseensa nähden liian myöhään.

Ennen vuoden 1974 alusta voimaan tulleita säännöksiä ulosottoelimityksestä velallisen tiedonantovelvollisuutta säänneltiin ulosottovalasäännöstellä. Jos ulosotto oli päätynyt kokonaan tai osittain tuloksettomana, velallisen oli velkojan vaatimuksesta valalla vahvistettava, ettei hänellä ollut muuta omaisuutta kuin toimituksessa oli ilmoitettu. Määräyksen tällaisen valan vannomisesta antoi ulosotonhaltija hakijan pyynnöstä. Säännökset eivät kuitenkaan täysin täyttäneet tarkoitustaan. Määräyksen hakeminen oli työlästä ja hidasta. Kun määräys oli annettu, velallinen sai ilmoittautua määräajassa, mutta itse valitsemaan aikana valantekoon tuomioistuimessa tai ulosotonhaltijan luona. Koska hakijana ollut velkoja ei saanut valantekotilaisuudesta tietoa, hän ei voinut esittää valan yhteydessä kysymyksiä, joilla olisi voitu selvittää lähemmin velallisen varallisuusoloja.

Kun ulosottolakia uudistettiin vuonna 1973, ehdotettiin hallituksen esityksessä (hall. es. 24/1972 vp.), että ulosottovalasäännöstöstä kehitettäisiin Ruotsin mallin mukaisesti eräänlainen "pienoiskonkurssisäännöstö". Ehdotuksen mukaan velkoja olisi voinut tuloksettomaksi jääneen ulosmittausyrityksen jälkeen haastaa velallisen tiettyinä päivinä yleiseen alioikeuteen tekemään ulosottovalan. Ennen valan tekemistä velalliselle olisi annettu tilaisuus täydentää ulosmittausyrityksessä ilmoittamia tietoja. Tarvittaessa hänen olisi myös pitänyt laatia luettelo ilmoittamistaan

varoista. Velallisen olisi täytynyt antaa myös velkojan vaatimat tiedot sellaisista omaisuuden luovutuksista ja muista oikeustoimista, joiden peräytymistä velkoja olisi voinut oikeuksiaan loukkavana vaatia. Hallituksen esitystä ei kuitenkaan hyväksytty tältä osin, vaan mainittujen säännösten tilalle tulivat eduskuntakäsittelyn aikana nykyiset säännökset ulosottoelimityksestä.

Valmisteltaessa tähän hallituksen esitykseen sisältyviä säännöksiä velallisen tiedonantovelvollisuudesta tavoitteena on ollut, että ulosottomiehellä olisi mahdollisuus saada selkeä kuva velallisen varallisuusasemasta jo ulosottomenettelyn alkuvaiheissa. Tietojenantovelvollisuudella olisi merkitystä paitsi niissä tapauksissa, joissa epäillään velallisen salaavan varojaan tai saattavan niitä ulosoton ulottumattomiin, myös ulosoton nopeuttamisen kannalta.

Pykälän 1 momentin mukaan ulosottomies saisi tehdä ulosottoelimityksen ulosoton kaikissa vaiheissa. Selvityksen saisi toimittaa myös avustava ulosottomies, milloin se on tarpeen ulosottomiehen hänelle 1 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti antaman täytäntöönpanotehtävän suorittamiseksi. Avustavan ulosottomiehen toimivaltaa tehdä tiettyjä ulosottoelimitykseen liittyviä toimia ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi edellä 1 luvun 4 §:n kohdalla tarkemmin esitetyllä tavalla.

Lakiehdotuksen mukaisen ulosottoelimityksen toimittamista ei ole liioin rajoitettu tilanteisiin, joissa ulosoton epäillään jäävän tuloksettomaksi tai velallisen epäillään menettäneen vilpillisesti. Ulosottoelimitystä ei kuitenkaan ole tarkoitettu ulosottoon säännöllisesti kuuluvaksi toimenpiteeksi, vaan siihen on ryhdyttävä vain tarvittaessa. Jos tarvittavat tiedot velallisen omaisuudesta voidaan muulla tavoin helposti hankkia, ei ulosottoelimitykseen ole aihetta. Pääpaino varallisuuden selvittämisessä olisi edelleen vapaamuotoisilla tiedusteluilla kuten puhelinsoitoilla.

Kun ulosottoelimitys toimitetaan useimmissa tapauksissa ulosottomiehen aloitteesta olosuhteissa, joissa velkojalla ei ole intressejä valvottavanaan, ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa, että velkoja olisi aina kutsuttava ulosottoelimitykseen. Toisaalta siihen ei ole estettä, milloin ulosottomies katsoo sen tarpeelliseksi. Kutsuminen voi olla paikallaan erityisesti silloin, kun velkoja on tehnyt aloitteen ulosottoelimityksestä.

Säännöksessä korostetaan tarkoituksidonnaisuuden periaatetta. Velallisella on tiedonantovelvollisuus vain, milloin tieto on tarpeen täytäntöönpanossa. Jos velallinen ei halua antaa tietoja

ja nimenomaan osoittaa hakijan saatavan suoritukseksi riittävän määrän omaisuutta ulosmitattavaksi, hänellä ei ole velvollisuutta ilmaista muuta omaisuuttaan.

Velallisen olisi ulosottoselvityksessä vastattava ulosottomiehen kysymyksiin ja annettava täytännönpäntöä tarvittavat tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa. Tiedot varallisuudesta on ilmoitettava sellaisella tarkkuudella, että ne voivat olla pohjana ulosottomiehen päätöksille. Velallisen on ilmoitettava esimerkiksi, missä jokin ulosmittauskelpoinen esine on tai keneltä ja millä ehdoin hänellä on jokin saatava. Velkojen ilmoittaminen on tarpeen siksi, ettei ulosmittausta turhaan kohdistettaisi täydestä arvostaan kiinnitettyyn tai pantattuun omaisuuteen. Hänen on myös ilmoitettava, missä sellainen esine tai asiakirja on, joka on tuomiossa määrätty annettavaksi toiselle. Sama velvollisuus hänellä on myös silloin, kun hän on velvollinen antamaan ulosotossa tietyn asiakirjan ulosottomiehelle. Tällainen säännös on esimerkiksi ulosottolain 4 luvun 23 §:n 1 momentissa (867/84).

Pykälän 2 momentin mukaan velallisen olisi ulosottoselvityksessä lisäksi annettava hänellä aikaisemmin olleesta mutta pois luovutetusta omaisuudesta sekä tekemistään oikeustoimista tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, voidaanko omaisuutta peräyttää ulosottoon tämän luvun 35 §:n mukaisella takaisinsaantikanteella. Velkoja voi tällaisella kanteella vaatia, että velallisen tekemä omaisuuden luovutus, sitoumus tai muu oikeustoimi peräytyy sen vuoksi, että se loukkaa hänen oikeuttaan. Takaisinsaannin edellytyksenä on, että oikeustoimi on tehty sellaisissa olosuhteissa, että takaisinsaanti konkurssipesään olisi luvallinen, jos ulosmittauksen sijasta olisi haettu konkurssia. Jos takaisinsaantikanne hyväksytään ja omaisuuden luovutus peräytyy, omaisuuden velalliselta vastaanottanut on velvollinen sietämään, että omaisuus käytetään velkojen saamisen suoritukseksi. Takaisinsaantikanteen nostaminen olisi edelleen velkojan asia, mutta ulosottomies voisi ulosottoselvityksessä selvittää tällaisen kanteen edellytyksiä. Ottaen huomioon takaisinsaantikanteiden lyhyet määräajat säännös parantaisi velkojen mahdollisuuksia käyttää tällaista kannetta.

Esimerkiksi lyhyen aikaa ennen ulosmittausyritystä tapahtuneesta omaisuuden myynnistä velallisen olisi ilmoitettava ostaja, kaupan ajankohta sekä saatu kauppahinta ja sen maksuehdot, koska kaikilla näillä seikoilla voi olla merkitystä luovu-

tuksen peräyttämismahdollisuutta arvioitaessa. Ilmoittamisvelvollisuutta ei ole rajattu sellaisiin oikeustoimiin, joista velkojalla tai ulosottomiehellä on nimenomainen tieto ja joista hän näin ollen voi tehdä kysymyksiä. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia oikeustoimia, jotka saattavat tulla peräytettäviksi. Ulosottoon peräytettäväksi saatava tulla muun muassa omaisuus, jonka velallinen on määrättyä aikana ennen ulosottohakemuksen tekemistä tai sen ja ulosmittausyrityksen välisenä aikana luovuttanut pois lahjana tai lahjanluontoisella sopimuksella. Peräytyä voi myös erääntymättömän velan maksu tai vakuuden luovuttaminen, josta ei ole sovittu velkaa otettaessa. Koska ei voida olettaa, että velallinen tuntisi takaisinsaantia koskevia säännöksiä, on ulosottomiehen kysellessään toisaalta rajattava kysymyksensä ajallisesti ja toisaalta esitettävä riittävän yksityiskohtaisesti tällaisten oikeustoimien tunnusmerkit. Velallista ei voida panna vastuuseen vilpillisyydestä, jollei hänellä ole edellytyksiä käsittää ilmoitusvelvollisuuden koskeneen jotain tiettyä ilmoittamatta jäänyttä oikeustointa.

Velallisen pykälän 1 tai 2 momentin perusteella antamat tiedot merkitään pöytäkirjaan, jota ulosottomies on velvollinen pitämään tämän luvun 32 §:n 1 momentin perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan velallisen olisi ulosottomiehen kehotuksesta laadittava ulosottoselvityksessä luettelo varoistaan, veloistaan ja tuloistaan tai tarkastettava ulosottomiehen hänen antamiensa tietojen pohjalta laatima luettelo ja vahvistettava se allekirjoituksellaan oikeaksi. Koska luettelointi on velalliselle usein hankala ja hidas keino selvittää varallisuuttaan, sitä olisi käytettävä vain perustellusta syystä. Luettelon laatiminen voi olla tarpeen, jos on epäiltävissä, että velallinen salaa tai saattaa ulosoton ulottumattomiin omaisuuttaan. Myös silloin, kun velallinen ei pysty vapaamuotoisissa tiedustelussa tai suullisesti ulosottoselvityksessä ilmoittamaan tarkasti varallisuuttaan, luettelomisesta saattaa olla hyötyä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun sekä velallisen yksityistä että hänen osittain omistamalleen yhtiölle kuuluvaa omaisuutta on yritystoiminnan käytössä. Luettelon laatiminen voi olla tarpeen myös silloin, kun velallisen taloudellinen asema on nopeasti huononemassa uusien saamisten tullessa jatkuvasti ulosottoon.

Koska monet velalliset eivät ole tottuneet omaisuutensa luettelointiin, ehdotetaan, että vaihtoehtoisesti ulosottomies voisi laatia luettelon velallisen antamien tietojen perusteella ja velalli-

nen tarkistaisi luettelon sen valmistuttua. Luettelon laatimista voidaan helpottaa myös erityisillä lomakkeilla, joihin olisi merkitty tavallisimmat omaisuusryhmät (käteisvarat, talletukset, kiinteistöt, osakkeet, ajoneuvot, saatavat jne.). Käytökelpoinen lomake voidaankin helposti kehittää nykyisestä ulosotto selvityslomakkeesta.

Luettelon laatimisen jälkeen velallisen olisi aina vahvistettava luettelo oikeaksi allekirjoituksellaan. Allekirjoittamisen säätämistä valahtoiseksi taikka kunnian tai omantunnon kautta tai muulla juhlamuotoisella tavalla tapahtuvaksi ei ole katsottu tarpeelliseksi. Pelkkää allekirjoittamista yhdessä vilpillisyydestä erikseen säädettyjen seuraamusten kanssa voidaan pitää nyky-yhteiskunnassa riittävänä.

Ulosottomies voisi tehdä ulosotto selvityksen, vaikkei velkoja olekaan sitä pyytänyt. Ulosottomiehellä on usein paremmat mahdollisuudet todeta selvityksen tekemisen tarve. Selvityksen tekeminen viran puolesta voi myös nopeuttaa takaisinsaantikanteen nostamiseen tarvittavien tietojen saamista.

Tässä esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi rangaistusseuraamuksia, jos velallinen salaa varallisuuttaan tai antaa siitä ulosottomiehelle totuudenvastaisia tietoja. Rangaistavuus perustuisi edelleen sekä vapaamuotoisessa tiedustelussa velalliselta että ulosotto selvityksessä rikoslain 36 luvun 1 §:n säännökseen petoksesta. Kun velallisen tietojenantovelvollisuus ulosotto selvityksessä tulisi nyt täsmällisesti säännellyksi, on oletettavissa, että rangaistussäännöstä tultaisiin käyttämään nykyistä enemmän.

Jo pitkän ajan on kuitenkin ollut yleisesti tiedossa, että velallisen petolliseen tai epärehelliseen menettelyyn rankaisemisesta annetut säännökset eivät vastaa niille asetettuja vaatimuksia. Ulosmittauspetoksen tunnusmerkitö on varsin epäselvä ja rangaistustaso on jäänyt alhaiseksi. Ulosmittauspetos poikkeaa muista samassa momentissa säännellyistä petoksista siinä, ettei erehdyttäminen kohdistu rikoksen uhriin, vahingonkärsijään, vaan hänen antamaansa tehtävää suorittavaan ulosottomieheen. Rikoslain 39 luvun säännökset konkurssirikoksista koskevat vain niitä tapauksia, joissa velallinen joutuu konkurssiin. Monet velalliset syylistyivät kuitenkin ulosotossa yhtä tuomittavaan menettelyyn velkoja kohtaan kuin konkurssiin joutuneet.

Oikeusministeriössä rikoslain kokonaisuudistusta valmisteltaessa on laadittu ehdotus, jossa rikoslain 39 luvun säännösten tilalle tulisivat yleisemmät säännökset velallisen rikoksista. Sään-

nöksissä ei myöskään tehtäisi eroja sen mukaan, onko velallinen konkurssissa vai peritäänkö häneltä saamista ulosottoteitse. Nykyiset konkurssirikosten rangaistusasteikot huomioon ottaen on oletettavissa, että velallisen rikosten rangaistustaso tulisi käytännössä olemaan ankarampi kuin ulosmittauspetoksen nykyinen rangaistustaso. Ulosmittauspetosta koskevan rangaistussäännöksen muuttamista ei pidetä tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena, koska velallisen rikoksia koskeva valmistelutyö on kesken ja säännös tulisi muutaman vuoden kuluttua kuitenkin korvattavaksi uudella rangaistussäännöksellä. Ulosottolakitöryhmä on kuitenkin tehnyt oikeusministeriölle aloitteen, että velallisen rikoksia koskevien säännösten uudistus toteutettaisiin pikaisesti odottamatta rikoslain kokonaisuudistusta.

34 §. Nykyisin pykälässä on säännökset pakkokeinoista, jos velallinen kieltäytyy antamasta nykyisen lain mukaista ulosotto selvitystä. Ulosotto selvityksen käsite muuttuisi ehdotuksen mukaan olennaisesti. Uusi säännös pakkokeinoista ehdotetaan sijoitettavaksi 34 d §:ään.

Nykyisin velallisella ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta saapua kutsuttaessa ulosottomiehen luokse. Ulosottomies meneekin yleensä tapamaan velallista tämän asuntoon. Ulosottolain 3 luvun 25 §:stä ilmenee, että ulosmittaus toimitetaan pääsääntöisesti velallisen asunnossa. Palkan ja veronpalautuksen ulosmittaus sen sijaan voidaan ulosottolain 4 luvun 18 e §:n perusteella toimittaa myös toimivaltaisen ulosottomiehen virkahuoneessa, kunhan toimituksesta on ilmoitettu etukäteen kirjallisesti velalliselle.

Nyt ehdotetaan, että velallisen olisi ulosottomiehen kutsusta saavuttava ulosotto selvitykseen asuin- koti- tai oleskelupaikkakuntansa ulosottomiehen virkahuoneeseen. Säännöksen tavoitteena ei ole muuttaa oleellisesti nykyistä perintäkäytäntöä. Kuten edellisen pykälän perusteluissa todettiin, ulosotto selvitykseen tulisi ryhtyä vain tarpeen vaatiessa. Ulosottomiehet tulevat edelleenkin pitämään yhteyttä velallisiin epävirallisemmin käynnein ja puhelimitse. Silloinkin kun on tarve toimittaa ulosotto selvitys, ei velallista tulisi säännönmukaisesti kutsua saapumaan ulosottomiehen virkahuoneeseen. Saapumisvelvollisuutta, jota ehdotetaan tehostettavaksi noudon uhalta, tarvitaan lähinnä sellaisten velallisten varalta, jotka johdonmukaisesti karttavat ulosottoa. Ulosottomiehen tulisikin kutsua velallinen virkahuoneeseensa vain silloin, kun tarvittavia tietoja velallisen varallisuudesta ei ole saatu tavanmukai-

sessä menettelyssä eikä velallista voida helposti tavoittaa asunnostaan.

Saapumisvelvollisuuden tehosteeksi tarvitaan jokin pakkokeino. Ehdotuksen mukaan voitaisiin velallinen, joka ei noudata kutsua ja jonka voidaan todennäköisin syin epäillä pakoilevan ulosottoa, noutaa ulosottoselvitykseen. Noudon edellytykset on asetettu varsin ahtaiksi. Noutoon tulisi turvautua vain niissä tapauksissa, joissa ulosottoselvitystä ei voida suorittaa muulla tavoin. Ulosottomies voisi kirjallisesti pyytää poliisia noutamaan velallisen. Noutopyynnön saisi esittää vain ulosottomies, ei avustava ulosottomies.

34 a §. Tiedot velallisen varoista ja veloista selviävät usein parhaiten ja luotettavimmin velallisen kirjanpidosta. Kirjanpitolain (655/73) mukaan jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammatti-toimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Lisäksi on osakeyhtiön, osuuskunnan, kommandiittiyhtiön, avoimen yhtiön, yhdistyksen ja muun sellaisen yhteisön tai säätiön aina pidettävä kirjanpitoa. Ehdotuksen mukaan kirjanpitovelvollisen velallisen olisi ulosottomiehen kehotuksesta luovutettava kirjanpitonsa tarkastettavaksi. Säännöksellä pyritään samaan kuin ulosottoselvityksellä; saamaan täytöntöönpanossa tarvittavat tiedot velallisen varoista, veloista ja tuloista.

Kirjanpidosta voidaan luotettavasti selvittää esimerkiksi velallisen myyntisaamiset ja suoritteiden luovutukset. Tarkastusmahdollisuus on erityisen tarpeellinen silloin, kun näyttää mahdolliselta, että ulosoton ulottumattomiin saatettu omaisuus voitaisiin vielä edellä mainitun ulosottolain 3 luvun 35 §:n nojalla peräyttää ulosottoon. Jos kirjanpito on tehty suoriteperusteisena, jolloin kirjaamisperusteena on tuotannon tekijän luovutus, kirjanpidosta selviävät sekä saatavat että elinkeinotulo. Kuitenkin on epäiltävissä, ettei sellaisessa yrityksessä, jonka saamia joudutaan perimään ulosmittaamalla ja jonka varallisuuden selvittämiseksi tarkastus olisi aiheellinen, myöskään kirjanpito ole aina asianmukaisesti hoidettu.

Kirjanpidon tarkastuksessa voi velallisen liike-toiminnasta tulla tietoja ilmi laajemmin kuin ulosoton tavoitteiden kannalta olisi välttämätöntä. Kun tarkastus on lisäksi varsin suuritöinen, siihen olisi ryhdyttävä vain poikkeustapauksissa. Tarkastus voidaan toimittaa velallisen luona mutta tarvittaessa myös ulosottoviranomaisen virka-paikalla. Ehdotetun 1 luvun 4 §:n mukaan määräyksen kirjanpidon tarkastamisesta antaisi

nimismies tai kaupunginvouti. Tarkastustehtävä voitaisiin kuitenkin antaa myös avustavan ulosottomiehen tehtäväksi.

34 b §. Velallinen voi olla myös yhteisö tai säätiö. Tämän vuoksi tarvitaan säännökset siitä, kenellä on velvollisuus antaa tietoja yhteisön tai säätiön varallisuudesta ulosottoselvityksessä, luovuttaa kirjanpito tarkastettavaksi ja saapua ulosottomiehen luokse. Säännökset otettaisiin 34 b §:n 1 momenttiin.

Ulosottolaissa ei ole säännöstä siitä, kenen tulisi edustaa yhteisöä tai säätiötä ulosottoasioissa. Kelpoisuus ja toisaalta velvollisuus edustaa yhteisöä määräytyvät yleisten yhtiöoikeudellisten periaatteiden mukaan. Osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen ja säätiön lakimääräinen edustaja on sen hallitus. Avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden edustajia ovat sen vastuunalaiset yhtiömiehet. Erilaisten yhteisöjen edustajista säännellään niitä koskeissa laeissa, kuten kunnallislaisissa säännellään kunnan edustamisesta. Käytännöllisistä syistä yhteisön säännöissä yleensä määrätään tai sen hallitus valtuuttaa erityisen toiminimenkirjoittajan edustamaan yhteisöä. Osakeyhtiölain (734/78) nojalla toimitusjohtajalla on aina oikeus edustaa yhtiötä juoksevaa hallintoa koskeissa asioissa. Ilman erityistä valtuutustakin yhteisön toimihenkilö voi joissain asioissa edustaa yhteisöä pelkän asemansa perusteella.

Yhteisön tai säätiön edustajan selvittäminen ja tällaisen henkilön löytäminen voisivat joissakin tapauksissa tarpeettomasti viivyttää ulosottoa. Siksi tarvitaan säännökset siitä, kenen on annettava ulosottoselvityksessä tietoja yhteisön varallisuudesta. Tämä velvollisuus ehdotetaan asetettavaksi eräille muillekin kuin yhteisön tai säätiön varsinaisille edustajille.

Ehdotuksen mukaan tietojenantovelvollisuus kuuluisi ensinnäkin yhteisön tai säätiön hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsenille, joilla jo lain mukaan on velvollisuus valvoa varainhoitoa. Silloin kun hallituksen jäsenellä ei ole täsmällisiä tietoja yhteisön varoista ja veloista, hän voi asemansa perusteella saada ne selville. Myös henkilökohtaisesti vastuullisilla yhtiömiehillä on asemansa ja tosiasiallisten tietojensa perusteella mahdollisuus riittävien tietojen antamiseen.

Ulosoton joutuisuuden turvaamiseksi on lisäksi välttämätöntä ulottaa tietojenantovelvollisuus myös yhteisön tai säätiön palveluksessa oleviin. Ulosotossa voi käydä ilmi, ettei ketään yhteisön edustajaa tai hallituksen jäsentä voida nopeasti tavoittaa tai että näillä on pelkästään muodolli-

nen asema yhteisössä. Usein osakeyhtiön kirjanpidosta tai kassasta vastaavalla on yhtiön varallisuudesta huomattavasti selkeämpi kuva kuin hallituksen jäsenellä, joka osallistuu vain muutaman kerran vuodessa hallituksen kokoukseen. Kun ulosotto vielä voi tapahtua muuallakin kuin yhteisön tai säätiön kotipaikkakunnalla, on tietojenantovelvollisuus tarpeen ulottaa mahdollisimman laajalle.

Yhteisön palveluksessa olevia ovat niiden edustajina toimivien toimitusjohtajan ja prokuristin ohella myös muut työntekijät kuten esimerkiksi kirjanpitäjä. Säännöksessä henkilöpiiriä ei ehdoteta rajattavaksi vain johtavassa asemassa oleviin toimihenkilöihin, vaan ulosottomies voisi harkintansa mukaan kääntyä kenen tahansa työntekijän puoleen näiden muodollisesta asemasta riippumatta. Hyvä hallintotapa edellyttää kuitenkin, ettei tietoja hankita ulosottoselvityksen avulla alemmalta toimihenkilöltä ja näin ehkä saateta tätä kiusalliseen asemaan työnantajansa edessä, jos tiedot voidaan vaivattomasti saada henkilöltä, jolla on määräämisvaltaa yhteisössä. Myöskin pakkokeinojen käyttämistä harkittaessa olisi otettava huomioon yhtenä vaikuttavana tekijänä kuulusteltavan asema yrityksessä.

Ulosottoselvityksessä 33 §:n 3 momentin perusteella laadittava luettelo yrityksen varoista, veloista ja tuloista on aina vahvistettava allekirjoituksella oikeaksi. Jos velallinen on yhteisö tai säätiö, luettelo allekirjoitetaan sen nimissä. Tällöin on luonnollista, että vain yhteisön edustaja, jolla on oikeus kirjoittaa yhteisön tai säätiön nimi, voi allekirjoittaa luettelon. Tämä on perusteltua myös siksi, että luettelo on tarkoitus laatia vain taloudellisesti vakavassa tilanteessa. Yhteisön tai säätiön palveluksessa olevalla olisi ehdotuksen mukaan velvollisuus laatia luettelo vain silloin, kun hänellä on toiminimenkirjoitusoikeus. Prokuralain (130/79) mukaan prokuristilla on oikeus kirjoittaa päämiehensä nimi kaikessa, mikä liittyy tämän liikkeen harjoittamiseen. Jos ulosmitattava saaminen on syntynyt päämiehen liiketoiminnasta, prokuristilla on siten luettelon laatimis- ja allekirjoittamisvelvollisuus. Hallituksen jäsenellä tämä luettelon laatimis- ja allekirjoittamisvelvollisuus olisi kuitenkin silloinkin, kun hänellä ei ole oikeutta kirjoittaa toiminimeä.

Oikeus kirjoittaa yhteisön toiminimi voi sen sääntöjen tai prokuralain 3 §:n nojalla olla siten rajoitettu, että kahdella tai useammalla henkilöllä on oikeus toiminimen kirjoittamiseen ainoastaan yhdessä. Tällainen rajoitus on käytännössä erittäin tavallinen. Ulosoton tehokkuus edellyttää

kuitenkin, että elinkeinonharjoittajan toiminnan kirjoittamiseen oikeutetun on annettava tarvittavat tiedot yrityksen taloudellisesta asemasta siitä riippumatta, tavoitetaanko toista nimenkirjoittamiseen oikeutettua vai ei. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sellainen nimen kirjoittamiseen oikeutettu, jolla on tämä oikeus vain yhdessä toisen henkilön kanssa, olisi velvollinen yksinkin laatimaan ja allekirjoittamaan 33 §:n 3 momentissa tarkoitetun luettelon.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, kenen on annettava tiedot vajaavaltaisen velallisen varallisuudesta. Silloin kun vajaavaltainen (alaikäinen tai holhottavaksi julistettu) ei voi määrätä omaisuudestaan, hän ei myöskään voi käyttää puhevaltaa ulosottoasioissa. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n (363/83) mukaisesti ehdotetaan, että vajaavaltaisen puolesta ulosottoselvityksessä kuultaisiin hänen holhoojansa vallinnassa olevasta omaisuudesta holhoojaa. Mikäli ulosmittaus kohdistettaisiin vajaavaltaisen työansioihin tai tällaisen omaisuuden sijaan tulleeeseen omaisuuteen, vajaavaltainen voisi itse käyttää puhevaltaansa. Koska vajaavaltainen voi tilapäisesti olla ilman holhoojaa tai kun hänelle muutoin on jotain omaisuutta varten määrätty uskottu mies, olisi hänen varallisuudestaan kuultava uskottua miestä. Uskottua miestä voitaisiin kuulla myös esimerkiksi ulkomaille olevan velallisen puolesta. Holhoojalla ja uskotulla miehellä olisi ulosottoselvityksessä myös 33 §:n 3 momentin mukainen luettelointivelvollisuus, 34 §:ssä tarkoitettu saapumisvelvollisuus sekä 34 a §:ssä tarkoitettu velvollisuus luovuttaa kirjanpitoaineisto tarkastettavaksi.

Perintökaaren mukaan kuolinpesää edustavat sen osakkaat, jollei pesän hallintoa ole järjestetty muulla tavalla. Kuolinpesä voi olla myös pesänselvittäjän ja ennen pesänselvityksen alkamista myös jonkun ulkopuolisen hallussa. Tietojenantovelvollisuudesta tarvitaan siten joustava säännös. Ehdotuksen mukaan ulosottolain 3 luvun 33, 34 ja 34 a §:n mukaiset velallisuudet olisivat aina sillä, jonka hallussa pesä on.

34 c §. Ulosottomiehen on ennen ulosottoselvityksen toimittamista kerrottava velalliselle tai hänen edustajalleen, mitä seuraamuksia tälle voi aiheutua tietojen antamatta jättämisestä tai totuudenvastaisten tietojen antamisesta. Velalliselle on ilmoitettava sekä 34 d §:n mukaisista pakkokeinoista että rikoslain rangaistussäännöksistä. Koska edellä mainitussa velallisen rikoksia koskevassa lainsäädännön uudistamisessa ehdotetaan virheellisten tietojen antamista nykyistä ankaram-

min rangaistavaksi, tietojen antamisvelvollisuuden merkitys saattaa tulevaisuudessa vielä entisestään korostua. Velallisella olisi myös aina oikeus tarkastaa ulosotto selvityksestä tehty pöytäkirja ja vaatia siihen tehtäviksi tarvittavat korjaukset ja lisäykset.

34 d §. Laissa tarvitaan säännökset myös sen varalta, että velallinen tai se, jonka on annettava tietoja velallisena olevan yhteisön tai säätiön puolesta ei kehotuksesta huolimatta suostu antamaan tietoja, laatimaan luetteloa tai allekirjoittamaan sitä taikka luovuttamaan kirjanpitoa tarkastettavaksi. Kieltäytyminen voi olla täydellistä tai osittaista esimerkiksi niin, että velallinen kieltäytyy selostamasta määrättyä omaisuutta koskevia asioita.

Ilmaisuvalan tekemisestä ja ulosotto selvityksen antamisesta kieltäytynyttä velallista vastaan on pakkokeinona ollut käytettävissä painostusvankeus. Jos hän on jatkanut edelleen niskoitteluaan oltuaan kaksi kuukautta vangittuna, hänet on päästetty vapaaksi, mutta häntä vastaan on voitu ulosottolain 3 luvun 34 §:n (vuoden 1973 loppuun saakka 33 §:n) ja konkurssisäännön 18 §:n mukaan nostaa syyte rikoslain 39 luvun 2 §:n nojalla. Viimeksi mainitun pykälän mukaan velallinen voidaan tuomita rangaistukseen velallisen epärehellisyydestä, jos hän on konkurssinnettelyssä vastaavalla tavalla kieltäytynyt vannonmasta pesäluetteloa oikeaksi.

Painostusvankeuden käyttäminen tällaisessa tilanteessa ei ole enää nyky-yhteiskunnassa paikallaan. Siksi ehdotetaan, että tiedoksiantovelvollisuutta laiminlyönyt voitaisiin määrätä täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Voidaan tietysti väittää, ettei velallinen, jolta velkojat joutuvat perimään saamisiaan ulosottoteitse, kykene uhkasakkoakaan maksamaan. Uhkasakko voidaan kuitenkin muuntaa vankeudeksi, jos uhkasakoon tuomittu ei kykene sitä maksamaan. Tähän pisteeseen velallinen tuskin haluaa asiaa päästää, vaan suostuu täyttämään velvollisuutensa.

Jotta velallinen kieltäytymisellään ei voisi kohtuuttomasti hidastaa ulosotto selvitystä, ehdotetaan, että ulosottomies saisi asettaa sakon uhan. Avustava ulosottomies ei kuitenkaan saisi käyttää pakkokeinoja. Uhkasakko pakkokeinona asetetaan yleisten säännösten mukaisesti markkamääräisesti ottaen huomioon asianomaisen maksukyky. Asettaessaan sakon uhan ulosottomiehen olisi samalla määrättävä aika, jonka kuluessa tiedot on viimeistään annettava tai luettelo laadittava. Jos tietoja ei anneta tai luetteloa laadita määräaikana, ulosotonhaltija voi ulosottomiehen hakemuk-

sesta tuomita uhkasakon maksettavaksi. Uhkasakon tuomitsemista yleisesti koskevan periaatteen mukaisesti ulosotonhaltija voi tuomita uhkasakon maksettavaksi asetettua pienempänäkin. Jos velallinen taikka se, jonka on annettava tiedot tai laadittava luettelo yhteisön tai säätiön puolesta, kieltäytyy velvollisuuksiensa täyttämisestä uhkasakon maksettavaksi tuomitsemisen jälkeenkin, ulosottomies voi asettaa uuden määräajan ja uhkasakon.

Ulosotto toimenpiteet on suoritettava niin nopeasti, että uhkasakon asettamispäätöksestä ei voida myöntää oikeutta valittaa. Sen sijaan ulosotonhaltijan päätöksestä, jolla uhkasakko on tuomittu maksettavaksi, saisi valittaa hovioikeuteen kuten muistakin ulosotonhaltijan päätöksistä. Valituskieltoa uhkasakon asettamispäätöksestä on omiaan puoltamaan se, että ulosottomies ei saa itse tuomita uhkasakkoa maksettavaksi, vaan hänen on saatettava asia ulosotonhaltijan tutkittavaksi. Kun velallista tai tiedonantovelvollista kuullaan ennen uhkasakon tuomitsemista, hän voi tällöin tarvittaessa kiinnittää huomiota niihin seikkoihin, jotka tekevät uhkasakon asettamisen hänen mielestään perusteettomaksi. Hän voi vedota esimerkiksi siihen, että tietty omaisuuden luovutus, josta häneltä on pyydetty tietoja, ei voi missään tapauksessa olla sellainen, että takaisin saanti tulisi kysymykseen. Muutoksenhakua koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi 34 d §:n 2 momenttiin.

Pykälässä tarkoitetut pakkokeinot eivät koske sitä, joka antaa varallisuudestaan totuudenvastaisia tietoja tai salaa sitä välttääkseen ulosmittauksen. Tällainen velallinen tai tämän edustaja voidaan tuomita rangaistukseen ulosmittauspetoksesta.

4 luku. Ulosmittauksesta

6 c §. Patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden ja muun niihin rinnastettavan oikeuden luovutuksesta maksettavat korvaukset muistuttavat palkkaa. On ollut epäselvää, millä tavoin tällainen korvaus voidaan ulosmitata. Toisinaan niitä on ulosmitattu palkan tapaan eli kustakin korvauserästä on ulosmitattu kolmannes. Joskus korvaus on taas katsottu saatavaksi ja ulosmitattu kokonaan. Yleisin käsitys on kuitenkin, että tällainen korvaus on elinkeinotulota, jota ei saa ulosmitata ainakaan palkan tapaan. Kun ulosottomiehen on myös mahdollista seurata korvausten erääntymistä, niitä ei ole käytännössä juuri päästy ulosmittamaan saatavinakaan.

Lakia olisi tältä osin selvennettävä. Kohtuuskäyköhdät vaativat, että ainakin luonnollisille henkilöille maksettavat korvaukset rinnastettaisiin palkkaan. Siksi 4 lukuun lisättävässä 6 c §:ssä ehdotetaankin säädettäväksi, että tällaisen korvauksen ulosmittaamisessa sovellettaisiin palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä. Siitä ulosmitattaisiin pääsääntöisesti kolmannes. Jos tämällyppinen korvaus sen sijaan maksetaan yhteisölle, noudatetaan saatavan ulosmittauksesta voimassa olevia säännöksiä.

Ulosottolain 4 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan säännöllisin väliajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa velalliselle on kutakin päivää varten jätettävä aina erityinen suojaosuus, jonka suuruus määrätään vuosittain säädöskokoelmassa julkaistavassa oikeusministeriön päätöksessä. Suojaosuudella halutaan turvata palkansaajan ja hänen perheenjäsentensä välttämätön elatus. Muun muassa eräitä tekijänoikeuden luovutuksesta tulevia korvauksia maksetaan taiteilijoille kerran vuodessa. Tällainen korvaus voi olla hyvin pieni ja vain pieni osa saajansa tuloista. Kun korvaus maksetaan kuitenkin säännöllisin väliajoin, esimerkkittapauksessamme korvauksen määrä olisi jaettava vuoden päivien lukumäärällä. Päivää kohti laskettava määrä ylittäisi hyvin harvoin suojaosuuden. Kun juuri kukaan korvauksensaaja ei voi perustaa toimeentuloaan tällaisiin korvauksiin, ja suojaosuussäännösten soveltaminen niihin estäisi ulosmittauksen lähes aina, on katsottu tarpeelliseksi ehdottaa, että näiden korvausten ulosmittauksessa ei sovellettaisi suojaosuutta koskevia säännöksiä, vaikka korvaus maksettaisiin tietyn väliajoin.

Ehdotettu 6 c § koskisi patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden ja muun niihin rinnastettavan oikeuden luovutuksesta maksettavia korvauksia. Korvauslajeja ei luetella pykälässä tyhjentyvästi, koska immateriaalioikeuksien (aineettomien oikeuksien) suojajärjestelmät kehittyvät jatkuvasti. Nykyisin voidaan pykälässä erikseen mainittuihin korvauksiin perustellusti rinnastaa ainakin valokuvan suojaan, mallioikeuden suojaan ja kirjasintyyppin suojaan perustuvat korvaukset. Valmisteilla on muun muassa kansainvälinen sopimus tietokoneohjelmien suojasta. Tiettyin edellytyksin voidaan tuomioistuimen päätöksellä myöntää käyttöoikeus sellaisen keksinnön ammattimaiseen hyväksi käyttöön, johon toiselle on myönnetty patenti (pakkolupa). Pakkolupa voidaan myöntää myös rekisteröidyn mallin käyttämiseen. Pakkoluvan perusteella maksettavan korvauksen ulosmittauksessa pakkolupa tu-

lisi rinnastaa patentin tai muun vastaavan oikeuden käyttöoikeuden luovutukseen.

8 a §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi elinkeinotulon määritelmä ja perussäännös ulosmittaamatta jätettävästä elinkeinotulon osasta. Elinkeinotulon käsitettä on selostettu yksityiskohtaisesti jo yleisperusteluissa.

Elinkeinotulolla tarkoitetaan ammatinharjoittajalle, liikkeenharjoittajalle tai muulle itsenäiselle yrittäjälle, jäljempänä elinkeinonharjoittaja, sopimuksen perusteella tulevia tuloja. Kun julkiset avustukset, joita elinkeinonharjoittajat eri lakien nojalla saavat, eivät ole sopimukseen perustuvia, niiden ulosmittaukseen ei sovelleta nyt käsiteltävänä olevaa pykälää, vaan saatavan ulosmittausta koskevia säännöksiä. Vaikka pääosa ulosmitattavista elinkeinotuloista ilmeisesti tulee kin olemaan sellaisia, jotka erääntyvät palkkaa muistuttavasti useassa erässä enemmän tai vähemmän säännöllisin väliajoin, estettä ei ole myöskään yhtenä eränä erääntyvän tulon (esimerkiksi urakkasumman) ulosmittaukseen. Yksityisen elinkeinonharjoittajan tuloa, joka voidaan ehdotetun säännöksen nojalla ulosmitata elinkeinotulona, ei saisi sen eräännyttyäkään ulosmitata saatavana.

Kuten yleisperusteluissa todettiin, ulosmittaamatta jätettävä elinkeinotulon osa voidaan erityisistä syistä määrätä säännönmukaista määrää, viittä kuudesosaa, pienemmäksi tai suuremmaksi. Ulosmittaamatta jätettävän osan suuruutta harkittaessa päähuomio on aina kiinnitettävä säännöksen perimmäiseen tarkoitukseen, elinkeinotoiminnan jatkumisen turvaamiseen. Ennen ulosmittausta on yleensä syytä huolellisesti selvittää asianomaisen elinkeinotoiminnan kustannusrakenne. Elinkeinonharjoittaja voi jatkuvasti tai ajoittain tarvita vierasta työvoimaa. Samoin koneiden uusimisen ja korjaamisen tarve voi pienentää elinkeinonharjoittajan mahdollisuuksia samanaikaisesti selviytyä nopeasti veloistaan ja turvata toiminnan jatkuminen. Ulosottokäytännössä tulee pian lain voimaan tultua vakiintumaan tiettyjä periaatteita siitä, miten keskeisimpien elinkeinoalojen kustannukset otetaan ulosotossa huomioon.

Ulosmittaamatta jätettävä osa voidaan määrätä säännönmukaista pienemmäksi tai suuremmaksi myös väliaikaisesti esimerkiksi yhden tai muutama odotettavissa olevan maksuerän osalta, jos syy säännönmukaisesta määrästä poikkeamiseen on tilapäinen.

Ulosmittaamatta jätettävä osa laskettaisiin niin sanotusta bruttotulosta. Tulon hankkimisesta ai-

heutuneita kuluja ja ennakonkantomaa suoritettavaa veroa tai vakuutusmaksua ei myöskään säännöstä sovellettaessa vähennettäisi elinkeinotulosta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan elinkeinotulon ulosmittauksessa noudatetaan soveltuvin osin palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä. Näin tulevat noudatettaviksi muun muassa 4 luvun säännökset ulosmittaamatta jätettävästä suojaosuudesta (4 luvun 6 §:n 1 ja 3 momentti sekä 6 a §), eräiden pöytäkirjamerkintöjen tekemisestä (6 a §), maksukiellosta (18 b — 18 d §) sekä ulosmittauksen toimittamisesta ulosottomiehen virkahuoneessa (18 e §).

18 b §. Pykälän 3 momentin mukaan palkan maksajan on palkan ulosmittauksen perusteella laaditun maksukiellon saatuaan maksettava palasta pidätetty erät ulosottomiehen määräyksestä "ulosottomiehen tilille rahalaitokseen". Tämä ilmaisu ehdotetaan muutettavaksi muotoon "ulosottomiehen virkavarain tilille", koska aikaisemmasta sanamuodosta voi syntyä se väärinkäsitys, että ulosottomies voisi säilyttää varoja missä tahansa rahalaitoksessa. Varojen säilyttämisestä on annettu tarkemmat määräykset hallinnollisessa järjestyksessä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus tähän lukuun lisättäväksi ehdotettuun uuteen 33 §:ään, jossa on säännökset siitä, milloin maksu ulosottomiehelle on katsottava laillisesti suoritetuksi postiin tai rahalaitokseen.

33 §. Suurin osa ulosottomiesten vastaanottamista maksusuorituksista tehdään nykyisin postisiirron tai rahalaitosten välityksellä. Maksupäivän määrittäminen on aiheuttanut käytännössä epätietoisuutta ja erilaisia tulkintoja. Myös voimassa olevat säännökset ovat tulkinnanvaraisia. Ulosottomiehet pitävät yleensä maksupäivänä sitä päivää, jona maksu suoritettiin postiin tai rahalaitokseen ulosottomiehelle tilitetäväksi. On kuitenkin ulosottomiehiä, jotka pitävät maksupäivänä sitä päivää, jona suoritus kirjattiin ulosottomiehen tilille tai muutoin oli ulosottomiehen käytettävissä.

Maksupäivää koskeva kysymys tulisi selvittää ottamalla asiasta nimenomainen säännös ulosottolakiin. Kansalaiset ovat yleisesti siinä käsityksessä, että maksuvelvollisuus on täytetty, kun maksu on suoritettu postiin tai rahalaitokseen saajalle tilitetäväksi. Järjestely vastaa myös vakiintunutta kauppatapaa. Siksi tämä periaate ehdotetaan pantavaksi ulosottolain 4 lukuun li-

sättävään uuteen 33 §:ään tulevien säännösten pohjaksi.

Säännösehdotuksen mukaan suoritettaessa maksu ulosottomiehelle posti- tai pankkisiirtona maksupäivänä pidettäisiin sitä päivää, jona se maksettiin Postipankkiin, postisiirtoliikettä välittävään postitoimipaikkaan tai rahalaitokseen. Maksettaessa tilisiirtona maksupäivä olisi päivä, jona tilisiirto veloitettiin maksajan postisiirto- tai pankkitililtä. Maksettaessa tililtäotona maksajan postisiirtotililtä maksupäivä olisi päivä, jona tililtäottokortti leimattiin postisiirron käsittelyleimalla. Postiosoitusta käytettäessä maksupäivä olisi päivä, jona postiosoitus annettiin postin kuljetettavaksi ulosottomiehen osoitteeseen. Kaksi viimeksi mainittua maksutapaa ovat käytännössä harvinaisia.

Maksupäiväsäännöksen soveltaminen edellyttää käytännössä sitä, että maksupäivä ilmenee ulosottomiehelle tulevasta maksutositteesta. Jos maksutiedot ovat tositteessa niin puutteelliset, ettei suoritus lainkaan tule ulosottomiehelle tai hän ei voi käyttää suoritettua määrää säädetyllä tavalla esimerkiksi sen vuoksi, että tiedot maksajasta puuttuvat, ei pätevää suoritusta ole tapahtunut.

Ehdotettu säännös olisi erityissäännös, jota sovellettaisiin ainoastaan ulosottomenettelyssä.

5 luku. Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta

3 §. Pykälän mukaan "yleisessä liikkeessä käypiä obligatsioneja ja muita arvopapereita alköön myytävä alle sen hinnan, mikä niillä on pankkilaikoksessa". Yleisessä liikkeessä käyville arvopapereille on perinteisesti tarkoitettu pörssissä noteerattuja osakkeita ja joukkovelkakirjoja. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty mielipide, jonka mukaan tällaisiksi arvopapereiksi voitaisiin katsoa varsinaiselle pörssilistalle hyväksytyjen arvopapereiden ohella myös niin sanotulla meklarilistalla olevat arvopaperit. Pörssin jäseninä olevat arvopaperivälittäjät käyvät nimittäin säännöllisesti kauppaa erällä pörssilistaan kuulumattomilla osakkeilla. Kauppaa näillä meklarilistan osakkeilla käydään pörssikaupan tavoin Helsingin Arvopaperipörssin tiloissa. Suomessa on lisäksi käynnistynyt ulkomaisten esikuvien mukainen niin sanotun OTC-listan kauppa. Arvopaperivälittäjät merkitsevät päivittäin OTC-listan osakkeita koskevat osto- ja myyntitarjouksensa arvopaperipörssin tiloissa olevalle ilmoitustaululle. Meklarilistan ja OTC-listan osto- ja myyntitarjoukset julkaitaan säännöllisesti tietyissä päivälehdissä.

Ulosottolakia säädettäessä edellytettiin, että arvopaperitkin on aina myytävä julkisella huutokaupalla. Käytännössä huutokaupalla ei voitane saada arvopapereista korkeampaa hintaa kuin pörssissä. Oikeuskirjallisuudessa onkin pidetty mahdollisena niiden myymistä myös arvopaperipörssin välityksellä. Pykälään ehdotetaan nyt otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että pörssinoteeratut arvopaperit saadaan myydä myös arvopaperipörssin välityksellä sekä muut arvopaperivälittäjien säännöllisesti noteeraamat arvopaperit arvopaperivälittäjän välityksellä.

Kun arvopapereita myydään pörssin välityksellä, ulosottomiehen on myyntiä varten käännyttävä pörssin jäsenenä olevan rahalaitoksen tai pankkiiriliikkeen puoleen, joilla on oikeus käydä kauppaa pörssissä. Pörssin välityksellä myyminen on nopeaa ja kustannuksiltaan kohtuullista, koska arvopaperivälittäjän perimä välityspalkkio ylittää harvoin huutokauppakulut. Tällä tavoin myytävissä arvopapereita saadaan myös käypä hinta.

Arvopapereita saataisiin kuitenkin edelleen myydä myös julkisella huutokaupalla. Näin onkin meneteltävä, jos arvopaperit ovat panttina eikä pantinhaltija suostu myymiseen pörssin tai arvopaperivälittäjän välityksellä. Pörssin välityksellä myyminen edellyttää, että myyjä (tässä tapauksessa ulosmittausvelkojan hyväksi toimiva ulosottomies) voi luovuttaa arvopapereiden hallinnan ostajalle heti myynnin tapahduttua. Jos virallisella pörssilistalla olevia arvopapereita myydään muulla tavoin kuin pörssin välityksellä, niitä ei edelleenkaan saataisi myydä alle pörssiarvonsa. Pörssiarvon käsitettä on lakiehdotuksessa täsmennetty niin, että sillä tarkoitetaan viimeistä ostonoteerausta eli viimeistä korkeinta pörssissä tehtyä ostotarjousta. Kieltoa myydä arvopapereita alle pörssiarvon ei ole katsottu aiheelliseksi ulottaa meklarilistalla ja OTC-listalla oleviin osakkeisiin, koska niitä vaihdetaan harvemmin eikä edellinen noteeraus anna välttämättä luotettavaa kuvaa arvopapereiden käyvistä arvoista.

6 luku. *Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta*

1 §. Pykälän 2 momentin mukaan velkoja ei saa nostaa ulosotossa kertyneitä varoja muuten kuin panttia tai takausta vastaan ennen kuin tuomio tai päätös, johon ulosmittaus on perustunut, on saanut lainvoiman. Alioikeuden tuomion nojalla omaisuutta saadaan ulosmitata, mutta ei myydä. Velallinen voi vakuuden asettamalla estää ulosmittauksenkin. Sen sijaan hovioikeuden

toisena oikeusasteena antama tuomio pannaan nykyisin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n 2 momentin nojalla täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei korkein oikeus kiellä täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

Vuodesta 1980 tämä periaate on koskenut kaikkia hovioikeuden toisena oikeusasteena antamia tuomioita. Aikaisemmin korkein oikeus saattoi antaa riita-asiaa muutoksenhakuluvan, jos oikeudenkäynnin kohteena olevan intressin rahallinen arvo ylitti määrätyn rajan, viimeisinä aikoina 2 000 markkaa. Jos intressin rahallinen arvo oli tätä pienempi, muutoksenhakulupa voitiin antaa ainoastaan asian ennakkopäätösarvon perusteella tai sillä perusteella, että asianosainen näytti muutoksenhaulla olevan hänelle erittäin suuri merkitys muutoinkin kuin kysymyksessä olleessa jutussa. Nyt vaaditaan valitusluvan saamiseksi aina ennakkopäätösarvoa. Poikkeuksina ovat vain huomattavien tuomiovirheiden oikaisemiset ja muista painavista syistä annettavat valitusluvat.

Ennen vuotta 1980 asioissa, joissa rahallinen intressi oli yli 2 000 markkaa, ulosmitattu irtain omaisuus saatiin myydä hovioikeuden tuomion nojalla, mutta rahat voitiin tilittää velkojalle vain vakuutta vastaan. Kiinteistöä ja eräitä siihen rinnastettavia esineitä ei saanut edes myydä.

Niistä hovioikeuden tuomioista, joissa häviöarvo oli alle 2 000 markkaa, säädettiin ennen vuotta 1980 kuten kaikista hovioikeuden tuomioista nykyisin, että ne saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Ilmaisu kuitenkin "lainvoimainen tuomio" tulkittiin silloin ja tulkitaan nyt tässä yhteydessä johdonmukaisesti niin, että myös kertyneet varat voidaan tilittää velkojalle vakuutta vaatimatta.

Ulosottomiehen on tilittävä varat velkojalle niin nopeasti, että korkein oikeus ei aina ehdi keskeyttää täytäntöönpanoa ennen varojen tilittämistä. Tästä voi koitua velalliselle lopullista ja korjaamatonta vahinkoa ja täytäntöönpano tekee muutoksenhaun osittain hyödyttömäksi. Jos korkein oikeus antaa valitusluvan ja muuttaa hovioikeuden tuomiota velallisen eduksi, tämä ei edes voi periä velkojalta liikaa maksettuja varoja takaisin pelkästään korkeimman oikeuden tuomion perusteella, ellei siinä ole takaisinmaksuvelvollisuudesta nimenomaista lausumaa. Täytäntöönpanon peruuttaminen kokonaan tai osaksi ja varojen palauttaminen tällaisessa tilanteessa edellyttävät oikeuskäytännössä maksutun käsityksen mukaan ulosotonhaltijan eri määrääystä. Jos velkoja

on jo hukannut nostamansa varat ja on muuten varaton, täytäntöönpanon peruuttaminen on hyödytöntä.

Jo tähän mennessä on sattunut tapauksia, joissa korkein oikeus on keskeyttänyt täytäntöönpanon, mutta varat on sitä ennen ehditty tilittää velkojalle vakuutta vaatimatta. Hovioikeuden tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuutta ei kuitenkaan ole syytä rajoittaa kovin laajasti. Se voisi lisätä aiheettomia, vain maksulykkäyksen saamiseksi tehtyjä valituslupapyyntöjä ja estäisi osittain saavuttamasta niistä tavoitteita, joihin korkeimman oikeuden aseman uudelleenjärjestelyllä on pyritty. Velallisen oikeusturvan kannalta olisi riittävää, että velkoja saisi nostaa kertyneet varat vain vakuutta vastaan pantaessa täytäntöön hovioikeuden toisena oikeusasteena antamaa tuomiota, joka ei ole vielä lainvoimainen (määräaika valituslupan pyytämiseen ei ole vielä päättynyt tai, milloin asiassa on pyydetty valituslupaa, korkein oikeus ei ole vielä ratkaissut asiaa eli hylännyt valituslupahakemusta tai valituslupan myönnettyään ratkaissut itse pääasiaa).

Ulosottolain 6 luvun 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ulosoton hakija saa nostaa kertyneet varat vain vakuutta vastaan pantaessa täytäntöön hovioikeuden lainvoimaa vailla olevaa tuomiota, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa. Ulosoton hakijalla olisi velvollisuus esittää selvitys hovioikeuden tuomion lainvoimaisuudesta.

Tällä lainmuutoksella ei ole tarkoitus muuttaa muualla lainsäädännössä olevia säännöksiä siitä, että tietty tuomio tai päätös ”pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio” tai että sellaisesta tehty ”muutoksenhaku ei estä täytäntöönpanoa”. Tällaisten säännösten nojalla myös lainvoimaa vailla oleva alioikeuden tuomio saadaan panna rajoituksitta täytäntöön. Myös varat on tilitettävä velkojalle vakuutta vaatimatta.

Säännöksiä lainvoimaa vailla olevien ratkaisujen täytäntöönpanosta on lukuisissa eri laeissa. Sosiaalisista syistä on säädetty, että elatusapua koskeva tuomio saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Lapsen elatusapua koskevan tuomioistuimen tuomion tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen täytäntöönpanosta säädetään lapsen elatuksesta annetun lain (704/75) 16 §:n 1 momentissa sekä puolisolle tulevaa elatusapua koskevan tuomion tai sopimuksen täytäntöönpanosta avioliittolain 108 §:n 1 momentissa (705/75) ja 116 §:n 1 momentissa (362/83). Myös vekseli- ja shekkiasiaissa annettu tuomio saadaan panna täytäntöön sen estämättä,

ettei se ole saanut lainvoimaa. Vekseli- ja shekkilaeissa (242 ja 244/32) on kuitenkin erilliset säännökset siitä, että ulosoton hakija saa nostaa kertyneet varat vain panttia tai takausta vastaan, jos tuomio ei ole lainvoimainen (vekselilain 95 § ja shekkilain 75 §). Ulosottolain 6 luvun 1 §:n 2 momenttiin nyt lisättäväksi ehdotettavan säännöksen tultua voimaan on kiistatonta, että edellä mainitut vekseli- ja shekkilakien säännökset koskevat myös hovioikeuden tuomiota.

Yksipuolisesta tuomiosta, lainhakupäätöksestä, maksamismääräyksestä ja osamaksukauppalaan mukaisesta tilityksestä on säädetty, että niiden perusteella nostettu takaisinsaantikanne ei estä täytäntöönpanoa. Täytäntöönpano saataisiin edelleen saattaa loppuun ja varat tilittää velkojalle vakuutta vaatimatta yksipuolisen tuomion, lainhakupäätöksen, maksamismääräyksen tai osamaksutilityspöytäkirjan nojalla, vaikka takaisinsaantikanne olisikin vireillä. Takaisinsaantikanetta käsittelevä tuomioistuin saa kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

7 luku. Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi ja muusta virka-avusta

15 §. Ulosottolain 7 luvun 15 §:ään ehdotetaan tehtäväksi vastaava takaisinsaantioikeudenkäynnin oikeuspaikkaa koskeva täsmennys kuin 2 luvun 21 §:ään. Selvytyden vuoksi on katsottu tarpeelliseksi sisällyttää lainkohtaan myös vuokrahuoneistoa koskeva maininta. Huoneenvuokrarii-tojen oikeuspaikka, jossa myös hädän johdosta nostettava takaisinsaantikanne on ajettava, on huoneiston sijaintipaikkakunnan tuomioistuin. Jos paikkakunnan yleiseen alioikeuteen on oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain nojalla asetettu erityinen osasto huoneenvuokrasuhteista johtuvia riita-asioita varten (asunto-oikeus), myös takaisinsaanti ulosotonhaltijan häätöpäätöksestä käsitellään siinä.

Takaisinsaannin määräajan osalta ehdotetaan viittaus 2 luvun 21 §:ään säilytettäväksi.

1.2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (898/79) 2 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan ulosottoapulaisena toimii lääninhallituksen määräämä henki-

lö. Ulosottoapulaisen nimittää toimeensa maakunnanvouti. Lääninhallituksen määräyksellä asianomainen saa ulosottoapulaisen valtuudet.

Ulosottolain 1 luvun 2 §:n 3 momenttia muutettiin 1 päivänä toukokuuta 1985 voimaan tullella lailla (867/84) niin, että ulosottoapulaisen toimen haltijalla on ilman eri määräystä avustavan ulosottomiehen valtuudet. Tästä syystä ehdotetaan ulosottolain kanssa ristiriidassa oleva Ahvenanmaan maakuntaa koskeva erityissäännös poistettavaksi laista.

1.3. Laki oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta

30 luku. *Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen*

22 §. Pykälän mukaan hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi vastaava lisäys kuin ulosottolain 3 luvun 13 §:n 2 momenttiin.

1.4. Laki lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta

22 §. Kunnan varoista maksettavaa elatustukea suoritetaan lapselle muun muassa silloin, kun elatusvelvollinen vanhempi on laiminlyönyt elatusavun maksamisen. Sen jälkeen kun sosiaalilautakunta on päättänyt elatustuen maksamisesta, erääntyneiden elatusapujen periminen siirtyy sen tehtäväksi. Lain 22 §:n 2 momentin nojalla sosiaalilautakunta voi määrätä elatusvelvollisen antamaan selvityksen olinpaikastaan, työpaikastaan, tuloistaan, varoistaan ja muista hänen maksukykynsä vaikuttavista seikoista. Kun elatusapuja on ryhdytty perimään ulosottotoimin, elatusvelvollisen on annettava nämä tiedot ulosottomiehelle tai -apulaiselle.

Edellä on ehdotettu, että ulosottolakiin otettaisiin säännökset velallisen tiedonantovelvollisuudesta ulosotossa. Ehdotuksen mukaan velallisen olisi ulosottoselvityksessä annettava tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa. Velallisen tiedonantovelvollisuus olisi siten yhtä laaja ulosottoselvityksessä ja elatusturvalain 22 §:n 3 momentissa säädettyssä menettelyssä. Lisäksi ulosottomies saisi ulosottoselvityksessä hankkia tietoja takaisin-

saantikanteen edellytyksistä, vaatia velallista lueteloimaan varallisuutensa ja määrätä velallisen saapumaan virkahuoneeseensa.

Kun velallisen tiedonantovelvollisuudesta ulosotossa annetaan ulosottolaissa yleiset säännökset, jotka ovat lisäksi elatusturvalain 22 §:n 3 momentin tiedonantosäännöstä yksityiskohtaisempia, ehdotetaan mainittu säännös tarpeettomana kumottavaksi. Pykälän 2 momentti, joka koskee tietojen antamista sosiaalilautakunnalle, jäisi edelleen voimaan.

41 §. Pykälän 2 momentin mukaan elatusvelvollinen, joka ei ole antanut sosiaalilautakunnalle taikka ulosottoviranomaiselle 22 §:ssä tarkoitettua selvitystä, voidaan tuomita elatusturvarikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Rangaistussäännöstä on sovellettu vain harvoin ja rangaistustaso on jäänyt varsin alhaiseksi.

Jos velallinen ulosottoselvityksessä niskoittelee tiedonantovelvollisuutensa täyttämässä, ulosottomies saa ehdotetun 3 luvun 34 d §:n mukaan määrätä hänet täyttämään sen sakon uhalla. Uhkasakon tuomitsisi ulosotonhaltija. Uhkasakon käyttäminen tietojenantovelvollisuuden tehoteena on nopeampaa ja siten myös tehokkaampaa kuin rangaistuksen. Myöskään ei ole tarkoituksemukaista, että samasta tiedonantovelvollisuuden laiminlyömisestä voitaisiin tuomita sekä uhkasakkoon että rangaistukseen. Tämän vuoksi ja kun edellä on ehdotettu tietojenantovelvollisuutta ulosotossa koskevan elatusturvalain 22 §:n 3 momentin kumoamista, myös sitä koskeva rangaistussäännös voidaan poistaa. Elatusturvalain 41 §:n 2 säännös elatusturvarikkomuksesta koskisi tämän jälkeen vain sosiaalilautakunnalle annettavan selvityksen laiminlyömistä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetut lainmuutokset edellyttävät ulosottoasetuksen ja eräiden muiden asetusten muuttamista.

3. Voimaantulo

Ehdotetut lait voidaan saattaa voimaan noin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Yleinen periaate on, että ulosottolain muutettua säännöstä sovelletaan niihin ulosottotoimen-

piteisiin, jotka suoritetaan uuden säännöksen voimaan tultua, jollei asiasta ole annettu erityistä siirtymäsäännöstä. Nyt lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan ulosoton hakija saisi nostaa lainvoimaa vailla olevaa, hovi-oikeuden toisena oikeusasteena antamaa tuomioita täytäntöönpantaessa kertyneet varat antamatta

panttia tai takausta, jos hän on hakenut täytäntöönpanoa ennen tämän lain voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluvat lakiehdotukset:

1.

Laki

ulosottolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan ulosottolain 1 luvun 5 §, sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (867/84),

muutetaan 1 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti, 2 luvun 3 § ja 21 §:n 1 momentti, 3 luvun 13 §:n 2 momentti, 18 a §:n 2 momentti sekä 33 ja 34 §, 4 luvun 18 b §:n 3 ja 4 momentti, 5 luvun 3 §, 6 luvun 1 §:n 2 momentti ja 7 luvun 15 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti mainitussa 14 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa, 2 luvun 3 § 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (636/84), 3 luvun 13 §:n 2 momentti 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (109/79), 3 luvun 18 a §:n 2 momentti sekä 33 ja 34 § 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (389/73), 4 luvun 18 b §:n 3 ja 4 momentti 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (394/73) ja 6 luvun 1 §:n 2 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1927 annetussa laissa (68/27), sekä

lisätään 3 lukuun uusi 34 a — 34 d § sekä 4 lukuun uusi 6 c, 8 a ja 33 § seuraavasti:

1 luku

Ulosottoviranomaisista

2 §

Kaupungissa, jossa on raastuvanoikeus, ulosottomiehenä on kaupunginvouti. Muualla ulosottomiehenä on nimismies. Jos kaupungissa tarvitaan useampia kaupunginvoutejä, määrätään näiden luku asetuksella. Milloin nimismiespiirissä on ulosottotoimen tehtävissä toimiva osastopäällikkö, hän huolehtii ulosottomiehenä ulosottoasiain toimeenpanosta ja hänellä on sama toimivalta kuin nimismiehellä.

4 §

Ulosottomies saa antaa saamisen perimisen tai muun täytäntöönpanotehtävän avustavan ulosottomiehen suoritettavaksi. Avustavasta ulosottomiehestä on tällöin voimassa, mitä ulosottomiehestä on säädetty. Avustava ulosottomies ei kuitenkaan saa:

1) myydä ulosmitattua kiinteää omaisuutta, alusrekisteriin merkittyä alusta, osuutta siihen tai sen lastina olevaa tavaraa, rekisteröityä ilma-alusta, linja- tai kuorma-autoa taikka perävaunua, huoneiston hallintaan oikeuttavaa asunto- tai kiinteistöasakeyhtiön osaketta eikä muutakaan ulosmitattua omaisuutta, jonka tiedetään olevan kiinnityksen taikka pantti- tai pidätysoikeuden nojalla velan vakuutena;

2) jakaa 1 kohdassa mainitun omaisuuden kauppahintaa tai muun omaisuuden kauppahintaa, milloin eri jakomenettely on 6 luvun 3—5 §:n mukaan tarpeen;

3) antaa maksukieltoa saatavan ulosmittauksen perusteella toisen ulosottomiehen toimialueella olevalle, antaa maksukieltoa palkan ulosmittauksen perusteella, siirtää asiaa toisen paikkakunnan ulosottomiehelle eikä pyytää tältä virkaa; eikä

4) määrätä pakoilevaa velallista noudettavaksi ulosottoselvitykseen, määrätä velallista luovuttamaan kirjanpitokirjoja ja -aineistoa tarkastettaviksi, asettaa 3 luvun 34 d §:ssä tarkoitettua sakon uhkaa eikä tehdä hakemusta tämän sakon tuomitsemiseksi.

2 luku

Lainhausta

3 §

Lainhakuasian käsittelee velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltija. Jollei velallista ole vakituista asuntoa tai kotipaikkaa Suomessa, hakemus tehdään sille ulosotonhaltijalle, jonka toimialueella hänet tavataan tai hänellä on omaisuutta taikka jonka toimialueella Suomesta poistunut velallinen on viimeksi asunut. Juoksevaan velkakirjaan perustuvaa saamista voidaan hakea myös siellä, missä velallinen tavataan.

Jos saamista haetaan yksinomaan tai henkilökohtaisen velkomuksen ohella 2 §:n mukaisesti

kiinteästä omaisuudesta, hakemuksen käsittelee omaisuuden sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltija. Kun maksua haetaan omaisuudesta, johon on vahvistettu yritysikiinnitys, hakemuksen käsittelee kiinnitetyn omaisuuden omistajan asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltija. Huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvan hakemuksen käsittelee se ulosotonhaltija, jonka toimialueella huoneisto tai maa-alue on.

Jos kaksi tai useammat ovat sitoutuneet maksamaan velan, saa yhden velallisen osalta toimivaltainen ulosotonhaltija käsitellä hakemuksen myös muita velallisia vastaan.

21 §

Jos velkojan hakemus on hyväksytty, velallinen saa hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, jossa velallisen on vastattava velkomisasioissa. Jos saamista on haettu yksinomaan tai henkilökohallisen velkomuksen ohella kiinteästä omaisuudesta, takaisinsaantia haetaan omaisuuden sijaintipaikkakunnan tuomioistuimessa. Takaisinsaantia huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvasta saamisesta haetaan siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä huoneisto tai maa-alue on. Takaisinsaantia koskeva haaste on puhevallan menettämisen uhallu annettava velkojalle tiedoksi kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun ulosotonhaltijan päätös on saanut lainvoiman. Jos ulosotonhaltijan päätöksestä valitetaan, määräaika laskeaan siitä, kun hovioikeuden päätös on saanut lainvoiman tai, jos asiassa pyydetään valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, korkeimman oikeuden ratkaisun antamispäivästä.

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

13 §

Hovioikeuden tuomio, johon saadaan hakea muutosta ainoastaan, jos korkein oikeus myöntää siihen luvan, pannaan niin ikään täytäntöön huolimatta siitä, että valituslupaa on pyydetty. Korkein oikeus voi kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai antaa määräyksen sen keskeyttämisestä. Hakijan oikeudesta nostaa ulosotossa kertyneet varat säädetään 6 luvun 1 §:n 2 momentissa.

18 a §

Milloin 1 momentissa tarkoitettuun päätöseen, jolla joku on veloitettu maksamaan toiselle jotakin taikka antamaan pois hallustaan irtain esine, haetaan muutosta, päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu alioikeuden tuomio, joka ei ole saanut lainvoimaa. Muunlainen 1 momentissa tarkoitettu päätös pannaan täytäntöön vasta sen saatua lainvoiman, jolle siinä ole muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) 14 §:n 2 momentin nojalla määrätty, että se pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

33 §

Täytäntöönpanoa varten tarpeellisten tietojen saamiseksi ulosottomies saa tehdä ulosotto selvityksen. Ulosotto selvityksessä velallisen on annettava tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa. Hänen on myös ilmoitettava, missä sellainen esine tai asiakirja on, joka on tuomiossa määrätty annettavaksi toiselle tai joka on lain mukaan annettava ulosottoviranomaiselle.

Ulosotto selvityksessä velallisen on annettava luovuttamastaan omaisuudesta sekä tekemistään oikeustoimista tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, voidaanko omaisuutta peräyttää ulosottoon.

Velallisen on ulosottomiehen kehotuksesta laadittava ulosotto selvityksessä luettelo varoistaan, veloistaan ja tuloistaan tai tarkastettava ulosottomiehen hänen antamiensa tietojen perusteella laatima luettelo ja vahvistettava se allekirjoituksellaan oikeaksi.

34 §

Velallisen on ulosottomiehen kutsusta saavuttava ulosotto selvitykseen asuin-, koti- tai oleskelupaikkakuntansa ulosottomiehen virkahuoneeseen. Jos hän ei noudata kutsua ja on todennäköistä syytä epäillä, että hänen tarkoituksenaan on pakoilla ulosottoa, poliisin on ulosottomiehen kirjallisesta pyynnöstä noudettava hänet.

34 a §

Jos velallinen on kirjanpito velvollinen, hänen on ulosottomiehen kehotuksesta luovutettava kirjanpito kirjat ja -aineisto tarkastettavaksi täytäntöönpanossa tarvittavien tietojen saamiseksi.

34 b §

Jos velallinen on yhteisö tai säätiö, on sen hallituksen tai sitä vastaavan toimitusjäsentien, yhteisön sitoumuksista henkilökohtaisesti vastuussa olevan sekä yhteisön tai säätiön palveluksessa olevan täytettävä velalliselle 33, 34 ja 34 a §:ssä säädetty velvollisuudet. Yhteisön tai säätiön palveluksessa olevalla on kuitenkin 33 §:n 3 momentissa tarkoitetut velvollisuudet vain, jos hänellä on oikeus kirjoittaa yhteisön tai säätiön nimi. Yhteisön tai säätiön nimenkirjoittajan on laadittava ja allekirjoitettava sanotun momentin mukainen luettelo yksinkin, vaikka hänellä olisi nimenkirjoitusoikeus vain yhdessä jonkun toisen kanssa.

Jos velallinen on vajaavaltainen tai jos hänelle on määrätty uskottu mies, holhooja tai uskottu mies on velvollinen vallinnassaan olevan velallisen omaisuuden osalta täyttämään sen, mitä velallisen velvollisuuksista on 33, 34 ja 34 a §:ssä säädetty.

Jos velallinen on kuolinpesä, 33, 34 ja 34 a §:ssä säädetty velvollisuudet kuuluvat sille, jolla on pesä hallussaan.

34 c §

Ennen ulosottoselvitystä velalliselle tai hänen 34 b §:ssä tarkoitetulle edustajalleen on ilmoitettava seuraamuksista, joita hänelle voi aiheutua tiedon ilmaisematta jättämisestä tai totuudenvastaisen tiedon antamisesta.

Ulosottoselvityksestä laadittu pöytäkirja on annettava kuultavana olleen tarkastettavaksi ja siihen on tehtävä hänen pyytämänsä korjaukset ja lisäykset.

34 d §

Jos velallinen tai hänen 34 b §:ssä tarkoitettu edustajansa ei kehotuksen saatuaan täytä 33 tai 34 a §:n mukaista velvollisuuttaan, ulosottomies saa määrätä hänet täyttämään sen määräajassa sakon uhalla. Jos hän tästä huolimatta jättää täyttämättä velvollisuutensa määräajassa, ulosotonhaltija saa tuomita hänet ulosottomiehen hakemuksesta uhkasakkoon.

Uhkasakon asettamista koskevasta ulosottomiehen päätöksestä ei saa valittaa. Ulosotonhaltijan päätös uhkasakkoon tuomitsemisesta pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta sen estämättä, mitä 18 §:ssä on säädetty, jollei muutoksenhaku-tuomioistuimella toisin määrää.

4 luku

Ulosmittauksesta

6 c §

Tämän luvun palkkaa koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta 6 §:n 3 momenttia, sovelletaan patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden ja muun niihin rinnastettavan oikeuden luovutuksesta luonnolliselle henkilölle maksettavan korvauksen ulosmittaukseen.

8 a §

Ammatinharjoittajan, liikkeenharjoittajan tai muun itsenäisen yrittäjän urakkasopimuksen, hankintasopimuksen, kuljetussopimuksen tai muun vastaavan sopimuksen perusteella saamasta tulosta (*elinkeinotulo*), josta hän saa elatusensa, on jätettävä ulosmittaamatta viisi kuudesosaa.

Ulosmittaamatta jätettävä elinkeinotulon osa saadaan määrätä viittä kuudesosaa suuremmaksi, jos säännönmukaisen osan ulosmittaaminen vaarantaa velallisen mahdollisuuden täyttää oman suoritusvelvollisuutensa tai hänen maksukykynsä on huoltovelvollisuuden, sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti vähentynyt.

Ulosmittaamatta jätettävä elinkeinotulon osa saadaan määrätä viittä kuudesosaa pienemmäksi velallisen suostumuksella tai kun sitä voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon velallisen varallisuusasema ja muut maksuvelvollisuudet.

Elinkeinotulon ulosmittauksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä palkan ulosmittauksesta on säädetty.

18 b

Maksukiellon perusteella velallisen palkasta pidätetyt erät on, milloin ulosottomies on niin määrännyt, palkan maksajan määräajoin suoritettava ulosottomiehen virkavarain tilille. Tilillepanosta suoritettava maksu saadaan vähentää tilille maksettavasta määrästä.

Ulosmittaus katsotaan kunkin palkkaerän osalta toimitetuksi, kun ulosottomies on saanut ulosottoon menevän osan haltuunsa tai se on hänelle 33 §:n mukaisesti maksettu.

33 §

Posti- tai pankkisiirtona ulosottomiehelle lähetetty maksu katsotaan suoritetuksi sinä päivänä, jona se on maksettu Postipankkiin, postisiirtoliikettä välittävään postitoimipaikkaan tai rahalaitokseen, tilisiirto on veloitettu maksajan tililtä

taikka postisiirtoliikkeen tililtäottokortti on leimattu postisiirron käsittelyleimalla.

Postiosoitukseksi maksettu suoritus katsotaan maksetuksi sinä päivänä, jona postiosoitus on annettu postin kuljetettavaksi.

5 luku

Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta

3 §

Arvopaperipörssissä noteeratut arvopaperit saadaan myydä pörssin välityksellä. Huutokaupalla myytessä niitä ei saa myydä alle myyntiä lähinnä edeltäneen arvopaperipörssin ostonoteerauksen.

Arvopaperit, joille arvopaperivälittäjät säännöllisesti noteeraavat julkistettavat kurssit muutoin kuin pörssissä, saadaan myydä arvopaperivälittäjän välityksellä.

6 luku

Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta

1 §

Ennen kuin tuomio tai päätös, jonka nojalla ulosmittaus on tehty, on saanut lainvoiman, hakija saa nostaa kertyneet varat vain panttia tai

takausta vastaan. Pantti tai takaus vaaditaan myös pantaessa täytäntöön lainvoimaa vailla olevaa hovioikeuden tuomiota, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa. Vakuutta ei kuitenkaan vaadita, milloin kysymyksessä olevasta asiasta on erikseen säädetty, että siinä annettu tuomio pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta tai kuten lainvoimainen tuomio.

7 luku

Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi sekä muusta virka-avusta

15 §

Häädettäväksi määrätty saa hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä asianomainen kiinteistö tai huoneisto on. Takaisinsaantikanne on nostettava 2 luvun 21 §:ssä säädettyssä määräajassa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Jos hakemus hovioikeuden tuomion täytäntöönpanosta on jätetty ulosottomiehelle ennen tämän lain voimaantuloa, sen täytäntöönpanossa noudatetaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta 14 päivänä joulukuuta 1979 annetun lain (898/79) 2 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

2 §

Maakunnanvoudin apuna on ulosottoapulainen. Ulosottoapulainen on myös haastemies.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (104/79), näin kuuluvaksi:

30 luku

Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen

22 §

Hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytän-

töön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Hakijan oikeudesta nostaa ulosotossa kertyneet varat säädetään ulosottolain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 19 ____.

4.

Laki

lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan lapsen elatuksen turvaamisesta 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (122/77) 22 §:n 3 momentti sekä

muutetaan 41 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

41 §

— — — — —
Milloin elatusvelvollinen jättää antamatta sosiaalilautakunnalle sen asettamassa määräajassa 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen eikä sen antamatta jättäminen ole johtunut elatusvelvollisesta riippumattomista syistä, hänet on tuo-

mittava, jollei teko ole 1 momentin mukaan rangaistava, *elatusurvarikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 19 ____.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

1.

Liite

Laki ulosottolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan ulosottolain 1 luvun 5 §, sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (867/84),

muutetaan 1 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti, 2 luvun 3 § ja 21 §:n 1 momentti, 3 luvun 13 §:n 2 momentti, 18 a §:n 2 momentti sekä 33 ja 34 §, 4 luvun 18 b §:n 3 ja 4 momentti, 5 luvun 3 §, 6 luvun 1 §:n 2 momentti ja 7 luvun 15 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti mainitussa 14 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa, 2 luvun 3 § 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (636/84), 3 luvun 13 §:n 2 momentti 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (109/79), 3 luvun 18 a §:n 2 momentti sekä 33 ja 34 § 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (389/73), 4 luvun 18 b §:n 3 ja 4 momentti 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (394/73) ja 6 luvun 1 §:n 2 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1927 annetussa laissa (68/27) sekä

lisätään 3 lukuun uusi 34 a—34 d § sekä 4 lukuun uusi 6 c, 8 a ja 33 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Ulosottoviranomaisista

2 §

Kaupungissa, jossa on raastuvanoikeus, ulosottomiehenä on kaupunginvouti. Muualla ulosottomiehenä on nimismies. Jos kaupungissa tarvitaan useampia kaupunginvoutejä, määrätään näiden luku asetuksella.

Kaupungissa, jossa on raastuvanoikeus, ulosottomiehenä on kaupunginvouti. Muualla ulosottomiehenä on nimismies. Jos kaupungissa tarvitaan useampia kaupunginvoutejä, määrätään näiden luku asetuksella. *Milloin nimismiespiirissä on ulosottotoimen tehtävissä toimiva osastopäällikkö, hän huolehtii ulosottomiehenä ulosottoasiain toimeenpanosta ja hänellä on sama toimivalta kuin nimismiehellä.*

4 §

Ulosottomies saa antaa saamisen perimisen tai muun täytäntöönpanotehtävän avustavan ulosottomiehen suorittavaksi. Avustavasta ulosottomiehestä on tällöin voimassa, mitä ulosottomiehestä on säädetty. Avustava ulosottomies ei kuitenkaan saa:

1) myydä ulosmitattua kiinteää omaisuutta, alusrekisteriin merkittyä alusta, osuutta siihen tai sen lastina olevaa tavaraa, rekisteröityä ilma-alusta, linja- tai kuorma-autoa taikka perävaunua, huoneiston hallintaan oikeuttavaa asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osaketta eikä muutakaan ulosmitattua omaisuutta, jonka tiedetään olevan kiinnityksen taikka pantti- tai pidätysoikeuden nojalla velan vakuutena; *eikä*

4 §

Ulosottomies saa antaa saamisen perimisen tai muun täytäntöönpanotehtävän avustavan ulosottomiehen suorittavaksi. Avustavasta ulosottomiehestä on tällöin voimassa, mitä ulosottomiehestä on säädetty. Avustava ulosottomies ei kuitenkaan saa:

1) myydä ulosmitattua kiinteää omaisuutta, alusrekisteriin merkittyä alusta, osuutta siihen tai sen lastina olevaa tavaraa, rekisteröityä ilma-alusta, linja- tai kuorma-autoa taikka perävaunua, huoneiston hallintaan oikeuttavaa asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osaketta eikä muutakaan ulosmitattua omaisuutta, jonka tiedetään olevan kiinnityksen taikka pantti- tai pidätysoikeuden nojalla velan vakuutena;

Voimassa oleva laki

2) jakaa edellä 1 kohdassa mainitun omaisuuden kauppahintaa tai muun omaisuuden kauppahintaa, milloin eri jakomenettely on 6 luvun 3—5 §:n mukaan tarpeen.

Ehdotus

2) jakaa 1 kohdassa mainitun omaisuuden kauppahintaa tai muun omaisuuden kauppahintaa, milloin eri jakomenettely on 6 luvun 3—5 §:n mukaan tarpeen;

3) antaa maksukieltua saatavan ulosmittauksen perusteella toisen ulosottomiehen toimialueella olevalle, antaa maksukieltua palkan ulosmittauksen perusteella, siirtää asiaa toisen paikkakunnan ulosottomiehelle eikä pyytää tältä virka-apua; eikä

4) määrätä pakoilevaa velallista noudettavaksi ulosottoselvitykseen, määrätä velallista luovuttamaan kirjanpitokirjoja ja -aineistoa tarkastettaviksi, asettaa 3 luvun 34 d §:ssä tarkoitettua sakon uhkaa eikä tehdä hakemusta tämän sakon tuomitsemiseksi.

5 §

Ulosotonhaltija saa määrätä tiettyä asiaa taikka tietynlaisia asioita tai toimituksia varten ulosotto-toimeen perehtyneen valtion viran- tai toimenhaltijan toimimaan tietyllä alueella omalla vastuullaan erityisenä ulosottomiehenä. Erityisestä ulosottomiehestä on voimassa, mitä ulosottomiehestä on säädetty. Hän ei kuitenkaan saa antaa täytäntöönpanotehtävää avustavan ulosottomiehen suoritettavaksi eikä toimittaa 4 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa mainitun omaisuuden myymistä tai kauppahinnan jakoa, ellei hänelle ole sellaista oikeutta erikseen annettu.

Ulosotonhaltijan on peruutettava 1 momentin nojalla antamansa määräys, milloin siihen on syytä.

5 §

(Kumotaan)

2 luku

Lainhausta

3 §

Lainhakuasioita käsittelee sen paikkakunnan ulosotonhaltija, jossa velallisen asunto ja koti tahi väliaikainen olopaikka on, taikka kun maksua haetaan ainoastaan kiinteistöstä lähteväksi, sen paikkakunnan ulosotonhaltija, missä omaisuus sijaitsee. Kun maksua haetaan omaisuudesta, johon on vahvistettu yritysikiinnitys, lainhakuasian käsittelee kiinnitetyn omaisuuden omistajan kotipaikan ulosotonhaltija. Siltä, jolla ei ole missään vakinaista kotia, haetaan velkaa siellä, missä hänet tavataan taikka, ellei hän tässä maassa asu, missä hän viimeksi asui. Ulkomaan mieheltä haetaan velkaa siellä, missä hänet tavataan tahi missä hänellä tässä maassa on omaisuutta. Juoksevan velkakirjan nojalla haettakoon velallista myös missä hänet tavataan.

3 §

Lainhakuasian käsittelee velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltija. Jollei velallisella ole vakituista asuntoa tai kotipaikkaa Suomessa, hakemus tehdään sille ulosotonhaltijalle, jonka toimialueella hänet tavataan tai hänellä on omaisuutta taikka jonka toimialueella Suomesta poistunut velallinen on viimeksi asunut. Juoksevaan velkakirjaan perustuvaa saamista voidaan hakea myös siellä, missä velallinen tavataan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos saamista haetaan yksinomaan tai henkilökohtaisen velkomuksen ohella 2 §:n mukaisesti kiinteästä omaisuudesta, hakemuksen käsittelee omaisuuden sijaintipaikkakunnan ulosotonhaltija. Kun maksua haetaan omaisuudesta, johon on vahvistettu yrityskiinnitys, hakemuksen käsittelee kiinnitetyn omaisuuden omistajan asuin- tai kotipaikkakunnan ulosotonhaltija. Huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvan hakemuksen käsittelee se ulosotonhaltija, jonka toimialueella huoneisto tai maa-alue on.

Jos kaksi tai useammat ovat sitoutuneet maksamaan velan, saa yhden velallisen osalta toimivaltainen ulosotonhaltija käsitellä hakemuksen myös muita velallisia vastaan.

21 §

Jos velkojan kanne on hyväksytty, olkoon velallisella valta, haastettuansa velkojan, hakea takaisinsaintia siinä oikeudessa, jossa velallisen tulee vastata velkomisasiossa; toimittakoon kuitenkin siitä haasteen kuudessa kuukaudessa sen jälkeen kun ulosotonhaltijan päätös sai lain voiman taikka, jos päätöksestä on valitus tehty, yhtä pitkässä ajassa siitä kuin valituksen johdosta annettiin päätös.

21 §

Jos velkojan hakemus on hyväksytty, velallinen saa hakea takaisinsaintia siinä tuomioistuimessa, jossa velallisen on vastattava velkomisasiossa. Jos saamista on haettu yksinomaan tai henkilökohtaisen velkomuksen ohella kiinteästä omaisuudesta, takaisinsaintia haetaan omaisuuden sijaintipaikkakunnan tuomioistuimessa. Takaisinsaintia huoneen- tai maanvuokrasuhteeseen perustuvasta saamisesta haetaan siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä huoneisto tai maa-alue on. Takaisinsaintia koskeva haaste on puhevallan menettämisen uhalla annettava velkojalle tiedoksi kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun ulosotonhaltijan päätös on saanut lainvoiman. Jos ulosotonhaltijan päätöksestä valitetaan, määräaika lasketaan siitä, kun hovioikeuden päätös on saanut lainvoiman tai, jos asiassa pyydetään valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, korkeimman oikeuden ratkaisun antamispäivästä.

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

13 §

Hovioikeuden tuomio, johon saadaan hakea muutosta ainoastaan, jos korkein oikeus myöntää siihen luvan, pannaan niin ikään täytäntöön huolimatta siitä, että valituslupaa on pyydetty. Korkein oikeus voi kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai antaa määräyksen sen keskeyttämisestä.

Hovioikeuden tuomio, johon saadaan hakea muutosta ainoastaan, jos korkein oikeus myöntää siihen luvan, pannaan niin ikään täytäntöön huolimatta siitä, että valituslupaa on pyydetty. Korkein oikeus voi kuitenkin kieltää täytäntöönpanon tai antaa määräyksen sen keskeyttämisestä. Hakijan oikeudesta nostaa ulosotossa kertyneet varat säädetään 6 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 a §

Milloin 1 momentissa tarkoitettuun päätöseen, jolla joku on velvoitettu toiselle jotakin maksamaan taikka antamaan pois hallustaan irtain esine, haetaan muutosta, päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu alioikeuden tuomio, joka ei ole saanut lainvoimaa. Muunlainen 1 momentissa tarkoitettu päätös pannaan täytäntöön vasta sen saatua lainvoiman. Jos päätöksessä on muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 14 §:n 2 momentin nojalla määrätty, että päätös pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, *täytäntöönpano tapahtuu kuitenkin ilman muuta rajoitusta kuin mitä tämän luvun 7 §:n 2 momentissa on säädetty hovioikeuden tuomion täytäntöönpanosta.*

33 §

Milloin velallisen luona toimeenpannussa ulosmittauksessa tai ulosottoyrityksessä ei ole löydetty velkojan saatavan täyteen suoritukseen riittäviä varoja taikka varat ovat riidanalaisia tai niitä ei muusta syystä voida heti käyttää saatavan suoritukseen, velallisen on ulosottomiehen vaatimuksesta annettava selvitys tällaiseen lopputulokseen johtaneista syistä. Samoin on meneteltävä, jos irtainta esinettä tai asiakirjaa, joka tuomiossa on määrätty toiselle annettavaksi, ei ole täytäntöönpanossa löydetty.

34 §

Jos velallinen ilman laillista syytä kieltäytyy antamasta 33 §:ssä tarkoitettua selvitystä, on silloin vastaavasti sovellettava, mitä niskoittelevaa konkurssivelallista vastaan käytettävistä pakkokeinoista on säädetty. Velallinen, joka oltuaan kaksi kuukautta vangittuna yhä niskoittelee, tuomiotakoon rangaistukseen velallisen epärehellisyydestä.

Milloin 1 momentissa tarkoitettuun päätöseen, jolla joku on velvoitettu *maksamaan toiselle jotakin* taikka antamaan pois hallustaan irtain esine, haetaan muutosta, päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu alioikeuden tuomio, joka ei ole saanut lainvoimaa. Muunlainen 1 momentissa tarkoitettu päätös pannaan täytäntöön vasta sen saatua lainvoiman, *jollei sinä ole* muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) 14 §:n 2 momentin nojalla määrätty, että *se* pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

33 §

Täytäntöönpanoa varten tarpeellisten tietojen saamiseksi ulosottomies saa tehdä ulosotto selvityksen. Ulosotto selvityksessä velallisen on annettava tiedot varoistaan, veloistaan ja tuloistaan sekä ilmoitettava osoitteensa ja työpaikkansa. Hänen on myös ilmoitettava, missä sellainen esine tai asiakirja on, joka on tuomiossa määrätty annettavaksi toiselle tai joka on lain mukaan annettava ulosottoviranomaiselle.

Ulosotto selvityksessä velallisen on annettava luovuttamastaan omaisuudesta sekä tekemistään oikeustoimista tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, voidaanko omaisuutta peräyttää ulosottoon.

Velallisen on ulosottomiehen kehotuksesta laadittava ulosotto selvityksessä luettelo varoistaan, veloistaan ja tuloistaan tai tarkastettava ulosottomiehen hänen antamiensa tietojen perusteella laatima luettelo ja vahvistettava se allekirjoituksellaan oikeaksi.

34 §

Velallisen on ulosottomiehen kutsusta saavuttava ulosotto selvitykseen asuin-, koti- tai oleskelupaikkakuntansa ulosottomiehen virkabuoneeseen. Jos hän ei noudata kutsua ja on todennäköistä syytä epäillä, että hänen tarkoituksenaan on pakoilla ulosottoa, poliisin on ulosottomiehen kirjallisesta pyynnöstä noudettava hänet.

Voimassa oleva laki

tä, niin kuin hän olisi konkurssitilaan jouduttuaan sillä tavoin niskoitellut.

Vangittuun velalliseen on vastaavasti sovellettava, mitä tutkintavangin osalta on säädetty.

Ehdotus

34 a §

Jos velallinen on kirjanpitovelvollinen, hänen on ulosottomiehen kehotuksesta luovutettava kirjanpitokirjat ja -aineisto tarkastettavaksi täytäntöönpanossa tarvittavien tietojen saamiseksi.

34 b §

Jos velallinen on yhteisö tai säätiö, on sen hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsen, yhteisön sitoumuksista henkilökohtaisesti vastuussa olevan sekä yhteisön tai säätiön palveluksessa olevan täytettävä velalliselle 33, 34 ja 34 a §:ssä säädettyt velvollisuudet. Yhteisön tai säätiön palveluksessa olevalla on kuitenkin 33 §:n 3 momentissa tarkoitetut velvollisuudet vain, jos hänellä on oikeus kirjoittaa yhteisön tai säätiön nimi. Yhteisön tai säätiön nimenkirjoittajan on laadittava ja allekirjoitettava sanotun momentin mukainen luettelo yksinkin, vaikka hänellä olisi nimenkirjoitusoikeus vain yhdessä jonkun toisen kanssa.

Jos velallinen on vajaavaltainen tai hänelle on määrätty uskottu mies, holhooja tai uskottu mies on velvollinen vallinnassaan olevan velallisen omaisuuden osalta täyttämään sen, mitä velallisen velvollisuuksista on 33, 34 ja 34 a §:ssä säädetty.

Jos velallinen on kuolinpesä, 33, 34 ja 34 a §:ssä säädettyt velvollisuudet kuuluvat sille, jolla on pesä hallussaan.

34 c §

Ennen ulosottoselvitystä velalliselle tai hänen 34 b §:ssä tarkoitetulle edustajalleen on ilmoitettava seuraamuksista, joita hänelle voi aiheutua tiedon ilmaisematta jättämisestä tai totuudenvastaisen tiedon antamisesta.

Ulosottoselvityksestä laadittu pöytäkirja on annettava kuultavana olleen tarkastettavaksi ja siihen on tehtävä hänen pyytämänsä korjaukset ja lisäykset.

34 d §

Jos velallinen tai hänen 34 b §:ssä tarkoitettu edustajansa ei kehotuksen saatuaan täytä 33 tai 34 a §:n mukaista velvollisuuttaan, ulosottomies saa määrätä hänet täyttämään sen määräajassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sakon uhalla. Jos tästä huolimatta jättää täyttämättä velvollisuutensa määrääjässä, ulosotonhaltija saa tuomita hänet ulosottomiehen hakemuksesta uhkasakkoon.

Uhkasakon asettamista koskevasta ulosottomiehen päätöksestä ei saa valittaa. Ulosotonhaltijan päätös uhkasakkoon tuomitsemisesta pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta sen estämättä, mitä 18 §:ssä on säädetty, jollei muutoksenhaku-tuomioistuimella toisin määrää.

4 luku

Ulosmittauksesta

6 c §

Tämän luvun palkkaa koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta 6 §:n 3 momenttia, sovelletaan patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden ja muun niihin rinnastettavan oikeuden luovutuksesta luonnolliselle henkilölle maksettavan korvauksen ulosmittaukseen.

8 a §

Ammatinharjoittajan, liikkeenharjoittajan tai muun itsenäisen yrittäjän urakkasopimuksen, hankintasopimuksen, kuljetussopimuksen tai muun vastaavan sopimuksen perusteella saamasta tulosta (elinkeinotulo), josta hän saa eläuksensa, on jätettävä ulosmittaamatta viisi kuudesosaa.

Ulosmittaamatta jätettävä elinkeinotulon osa saadaan määrätä viittä kuudesosaa suuremmaksi, jos säännönmukaisen osan ulosmittaaminen vaarantaa velallisen mahdollisuuden täyttää oman suoritusvelvollisuutensa tai hänen maksukykynsä on huoltovelvollisuuden, sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti vähentynyt.

Ulosmittaamatta jätettävä elinkeinotulon osa saadaan määrätä viittä kuudesosaa pienemmäksi velallisen suostumuksella tai kun sitä voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon velallisen varallisuusasema ja muut maksuvelvollisuudet.

Elinkeinotulon ulosmittauksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä palkan ulosmittauksesta on säädetty.

18 b §

Maksukiellon perusteella velallisen palkasta pidätetyt erät on, milloin ulosottomies on niin määrännyt, palkan maksajan määrääjoin suoritet-

Maksukiellon perusteella velallisen palkasta pidätetyt erät on, milloin ulosottomies on niin määrännyt, palkan maksajan määrääjoin suoritet-

Voimassa oleva laki

tava ulosottomiehen tilille rahalaitokseen. Tilillepanosta suoritettava maksu saadaan vähentää tilille maksettavasta määrästä.

Ulosmittaus katsotaan kunkin palkkaerän osalta toimitetuksi, kun ulosottomies on saanut ulosottoon menevän osan haltuunsa tai se on maksettu hänen tililleen rahalaitokseen.

Ehdotus

tava ulosottomiehen *virikavarain* tilille. Tilillepanosta suoritettava maksu saadaan vähentää tilille maksettavasta määrästä.

Ulosmittaus katsotaan kunkin palkkaerän osalta toimitetuksi, kun ulosottomies on saanut ulosottoon menevän osan haltuunsa tai se on *hänelle* 33 §:n mukaisesti maksettu.

33 §

Posti- tai pankkisiirtona ulosottomiehelle lähetetty maksu katsotaan suoritetuksi sinä päivänä, jona se on maksettu Postipankkiin, postisiirtoliikettä välittävään postitoimipaikkaan tai rahalaitokseen, tilisiirto on veloitettu maksajan tililtä taikka postisiirtoliikkeen tililtäottokortti on leimattu postisiirron käsittelyleimalla.

Postiosoituksena maksettu suoritus katsotaan maksetuksi sinä päivänä, jona postiosoitus on annettu postin kuljetettavaksi.

5 luku

Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta

3 §

Yleisessä liikkeessä käypiä obligatsioneja ja muita arvopapereita alkoon myytäkö alle sen hinnan, mikä niillä on pankkilaitoksessa.

3 §

Arvopaperipörssissä noteeratut arvopaperit saadaan myydä pörssin välityksellä. Huutokaupalla myydessä niitä ei saa myydä alle myyntiä lähinnä edeltäneen arvopaperipörssin ostonoteerauksen.

Arvopaperit, joille arvopaperivälittäjät säännöllisesti noteeraavat julkistettavat kurssit muutoin kuin pörssissä, saadaan myydä arvopaperivälittäjän välityksellä.

6 luku

Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta

1 §

Ennenkuin tuomio tahi päätös, jonka nojalla ulosmittaus on tapahtunut, on saanut lainvoiman, alkoon kuitenkin ulosoton hakija saako nostaa maksua muutoin kuin panttia tai takausta vastaan.

Ennen kuin tuomio tai päätös, jonka nojalla ulosmittaus on tehty, on saanut lainvoiman, hakija saa nostaa kertyneet varat vain panttia tai takausta vastaan. Pantti tai takaus vaaditaan myös pantaessa täytäntöön lainvoimaa vailla olevaa hovioikeuden tuomiota, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa. Vakuutta ei kuitenkaan vaadita, milloin kysymyksessä olevasta asiasta on erikseen säädetty, että siinä annettu tuomio pannaan täytäntöön muutoksenhausta huolimatta tai kuten lainvoimainen tuomio.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 luku

**Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi sekä
muusta virka-avusta**

15 §

Sillä, jota vastaan sellainen virka-apu annetaan, olkoon sama kannevalta oikeudessa, kuin 2 luvun 21 §:ssä on takaisinsaannin hakijalle lainhakuasioissa myönnetty.

Häädettäväksi määrätty saa hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä asianomainen kiinteistö tai huoneisto on. Takaisinsaantikanne on nostettava 2 luvun 21 §:ssä säädetyssä määräajassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Jos hakemus hovioikeuden tuomion täytäntöönpanosta on jätetty ulosottomiehelle ennen tämän lain voimaantuloa, sen täytäntöönpanossa noudatetaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2 .

Laki

Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta 14 päivänä joulukuuta 1979 annetun lain (898/79) 2 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

Maakunnanvoudin apuna on ulosottoapulainen. Ulosottoapulaisena toimii lääninhallituksen määräämä henkilö. Ulosottoapulainen on myös haastemies.

Maakunnanvoudin apuna on ulosottoapulainen. Ulosottoapulainen on myös haastemies.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (104/79), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

30 luku

Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen

22 §

Hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty.

22 §

Hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. *Hakijan oikeudesta nostaa ulosotossa kertyneet varat säädetään ulosottolain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*

4.

Laki

lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 22 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan lapsen elatuksen turvaamisesta 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (122/77) 22 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 41 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

22 §

Kun elatusapua on ryhdytty perimään ulosottotoimin, elatusvelvollisen on ulosottomiehen tai -apulaisen niitä tiedustellessa annettava tälle 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

(3 mom. kumotaan)

41 §

Milloin elatusvelvollinen jättää antamatta sosiaalilautakunnalle sen asettamassa määräajassa *taikka ulosottomiehelle tai -apulaiselle* 22 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun selvityksen eikä sen antamatta jättäminen ole johtunut elatusvelvollisesta riippumattomista syistä, hänet on tuomittava, jollei teko ole 1 momentin mukaan rangaistava, *elatusurvarikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Milloin elatusvelvollinen jättää antamatta sosiaalilautakunnalle sen asettamassa määräajassa 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen eikä sen antamatta jättäminen ole johtunut elatusvelvollisesta riippumattomista syistä, hänet on tuomittava, jollei teko ole 1 momentin mukaan rangaistava, *elatusurvarikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*